

PR1: EARS Standardized 4-Countries Anti-Dropout Protocol

Co-funded by
the European Union

Gefinancierd door de Europese Unie. De geuite meningen behoren echter toe aan de auteur(s) alleen en weerspiegelen niet noodzakelijkerwijs de meningen van de Europese Unie of het Uitvoerend Agentschap voor onderwijs en cultuur (EACEA). Noch de Europese Unie, noch het EACEA kan hiervoor verantwoordelijk worden gehouden.

PR1: EARS Standardized 4-Countries Anti-Dropout Protocol

ERASMUS+

KA2 Samenwerking voor innovatie en uitwisseling van goede praktijken

KA220 Samenwerkingspartnerschappen in schoolonderwijs

"EARS - Onderwijsovereenkomst als antwoord op schooluitval"

2021-1-IT02-KA220-SCH-000032619

Bezoek onze website: <https://www.erasmusears.net/>

*Vertaling: PR1: EARS Gestandaardiseerd protocol tussen 4 landen
tegen schooluitval*

Co-funded by
the European Union

ERASMUS+

KA2 Samenwerking voor innovatie en uitwisseling van goede
praktijken

KA220 Samenwerkingspartnerschap in het schoolonderwijs
"EARS - Onderwijsvereenkomst als antwoord op schooluitval "

Subsidieovereenkomst N. 2021-1-IT02-KA220-SCH-
000032619

HANDBOEK MET STRATEGIEËN VOOR HET VOORKOMEN VAN VROEGTIJDIG SCHOOLVERLATEN

DISCLAIMER: "Gefinancierd door de Europese Unie. De standpunten en meningen zijn echter uitsluitend die van de auteurs en komen niet noodzakelijkerwijs overeen met die van de Europese Unie of het Uitvoerend Agentschap voor onderwijs en cultuur (EACEA). Noch de Europese Unie, noch het EACEA kan verantwoordelijk worden gehouden."

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD.....	3
STRUCTUUR VAN HET HANDBOEK.....	4
A. INLEIDING	4
1. Het doel van het handboek	4
2. Werkwijze	6
B. INZICHT IN DE UITVALCRISIS EN DE GEVOLGEN ERVAN.....	6
C. HET MODEL.....	8
RISICOPROFIEL	8
SCHOOLBESTUUR	10
1. De school als samenwerkende leeromgeving	10
2. Effectief leiderschap en schoolbestuur	11
3. Netwerken en formele samenwerking	12
4. Specifieke schoolsituatie en kritische aspecten	12
ROL EN ONDERSTEUNING VAN DE LEERKRACHT	14
1. Vaardigheden en competenties van de leraar	14
2. Bèta/technisch onderwijs	15
3. Opleiding, ondersteuning en voortgezette professionele doorontwikkeling van leerkrachten	16
4. Docenten en hun relaties met leerlingen en ouders	18
ONDERSTEUNING VOOR LERENDEN	18
1. Een veilige, vertrouwde en open omgeving creëren	18
2. Betrokkenheid van de leerling bij school	18
3. Loopbaanbegeleiding en ondersteuning	20
4. Buitenschoolse onderwijsactiviteiten	21
5. Leerlinggerichte benaderingen	23
6. Leerlingen met een hoog risico volgen	24
7. Vluchtelingen, migranten en Roma	24
8. Leerlingen met speciale onderwijsbehoeften (SEN) en leerproblemen	26
FAMILIEBETROKKENHEID	27
1. Communicatie en informatie	27
2. Ouderinzet in het schoolbestuur	30
	1

3. Ouderinzet bij onderwijsactiviteiten	32
4. Leren voor het hele gezin	34
BETROKKENHEID VAN STAKEHOLDERS	35
1. Multidisciplinaire teams binnen en buiten de school	35
3. Partnerschappen tussen school en lokale (regionale) organisaties en gemeenten	38
D. PROFESSIONELE ONTWIKKELING	41
APPENDIX	44
BIJLAGE 1: Methoden en praktische hulpmiddelen om bèta/techniek toe te passen	45
A. ICT en digitale thema's	45
B. Technische onderwerpen	46
C. Coderingsthema's	47
D. Artistieke/culturele hulpbronnen	48
E. Probleemgestuurd onderwijs (PGO)	48
F. Flipped Classroom	49
BIJLAGE 2: Woordenlijst	50
BIBLIOGRAFIE EN SITOGRAFIE	54
A. Bibliografie	54
B. Sitografie	55

VOORWOORD

Dit handboek is tot stand gekomen als onderdeel van het Erasmus+ project "EARS - Educational Agreement as a Response to School-dropout" (2021-1-IT02-KA220-SCH-000032619). Het werd ontwikkeld tussen oktober 2022 en juni 2023 door een partnerschap bestaande uit GEMEENTE 'S-HERTOGENBOSCH - WEENER XL (Nederland), IC Copparo (Italië), FONDAZIONE CFP C.E.S.T.A. (Italië), ASOCIATIA EDULIFELONG (Roemenië), SISERA (Griekenland), OPEN UP (Griekenland), Wusmed (Spanje), TIRANTES (Nederland), en DANMAR COMPUTERS (Polen). Deze samenwerking was gericht op het aanpakken van een van de meest urgente uitdagingen in het hedendaagse onderwijs: voortijdig schoolverlaten.

Door nauwgezette samenwerking en interculturele dialoog hebben we ons gericht op de strategieën die docenten in onze partnerlanden hanteren. We hebben gemeenschappelijke patronen geïdentificeerd en essentiële aspecten uit verschillende benaderingen samengebracht, wat heeft geleid tot een overzicht van bruikbare inzichten die aansluiten bij de normen van de Europese Unie.

De partners waren actief betrokken bij het verkrijgen van een diepgaand inzicht in de methodologieën van hun collega's. Dit hield in dat we overeenkomsten en onderscheidende kenmerken binnen hun best practices identificeerden, waardoor we de belangrijkste elementen die bijdragen aan succesvolle interventies konden destilleren. De benaderingen die in dit handboek worden gepresenteerd, zijn zorgvuldig geselecteerd en vertegenwoordigen een collectieve goedkeuring van de meest effectieve strategieën uit elk land.

In essentie is dit handboek een getuigenis van onze onverminderde inzet voor inclusief en toegankelijk onderwijs voor iedereen. Het weerspiegelt de geest van innovatie en samenwerking en biedt praktische richtlijnen aan leerkrachten en onderwijsaanbieders bij het omgaan met de uitdagingen van het behouden en laten slagen van studenten.

Bij de start van de implementatie van de strategieën in dit handboek, roepen we op tot voortdurende inzet voor het gezamenlijke doel om een onderwijsomgeving te creëren waarin leerlingen gedijen, betrokken blijven en met succes hun schoolloopbaan voltooien, en zo de uitdagingen van voortijdig schoolverlaten te verminderen.

Samen kunnen we, door het verspreiden en toepassen van deze beste praktijken, aanzienlijke vooruitgang boeken bij het terugdringen van voortijdig schoolverlaten en het bevorderen van een inclusiever en ondersteunend onderwijslandschap.

Samen kunnen we bouwen aan een toekomst waarin elk kind de kans krijgt om zijn of haar volledige potentieel te realiseren.

STRUCTUUR VAN HET HANDBOEK

Het handboek is onderverdeeld in vier hoofdstukken, waarin de volgende onderwerpen worden beschreven:

Hoofdstuk A: de inleiding geeft een kort overzicht van hoe dit handboek tot stand is gekomen. Het doel is om informatie en best practices voor leerkrachten en docenten te delen om participatie en betrokkenheid van studenten te ondersteunen om zodoende voortijdig schoolverlaten te voorkomen. Preventie van voortijdig schoolverlaten vereist een veelzijdige en alomvattende aanpak die zich niet alleen richt op de onderliggende oorzaken van voortijdig schoolverlaten maar ook strategieën implementeert die gebaseerd zijn op de hele schoolgemeenschap om leerlingen betrokken en gemotiveerd te houden gedurende hun hele onderwijsstraject.

Hoofdstuk B: inzicht in de uitvalcrisis en de gevolgen ervan verwijst naar een gedetailleerd verslag waarin de redenen worden geanalyseerd voor de uitvalcrisis en de belangrijke gevolgen op individuen, gemeenschappen en de samenleving. Het is essentieel om adequate maatregelen in te zetten en te investeren in het beschrijven van dit drop-out fenomeen om inzichtelijk te krijgen waarom studenten vroegtijdig school verlaten en wat de significante impact is op individuen en de samenleving.

Hoofdstuk C: het model biedt informatie en best practices die door de projectpartners zijn verzameld om voortijdig schoolverlaten te voorkomen. Dit door middel van effectieve onderwijsmethoden en -benaderingen, meer sociale steun en gerichte interventies om de uitvalcrisis te verminderen en ervoor te zorgen dat alle leerlingen gelijke kansen hebben om te slagen in hun opleiding. Het uitgangspunt is de schoolbrede aanpak die zich richt op leerlinggericht onderwijs door middel van bèta/technische methoden. De rol van de schoolleiding, leerkrachten, familie en verschillende belanghebbenden wordt hier uitgelegd, waarbij het belang van hun betrokkenheid en partnerschappen wordt benadrukt.

Hoofdstuk D: professionele ontwikkeling beschrijft een praktische training om leerkrachten en opvoeders te ondersteunen bij het betrekken van leerlingen door maatregelen te nemen en zo voortijdig schoolverlaten met meer succes tegen te gaan. De training, die bestaat uit 3 pijlers, te weten 1. Familiebetrokkenheid, 2. Toekomstgericht leren en 3. Arbeidsmarkt, behandelt alle onderwerpen die in dit handboek worden beschreven.

A. INLEIDING

1. Het doel van het handboek

De school is een cruciale factor in de aanpak van voortijdig schoolverlaten, maar kan niet geïsoleerd werken, aangezien er factoren buiten de school zijn die de mate van betrokkenheid en succes van een leerling beïnvloeden. Daarom is een 'schoolbrede aanpak' van voortijdig schoolverlaten nodig. Bij deze aanpak neemt de schoolgemeenschap (schoolleiders, onderwijzend en niet-onderwijzend personeel, leerlingen, ouders en gezinnen) deel aan een samenhangende, collectieve en gezamenlijke actie, waarbij nauw wordt samengewerkt met externe belanghebbenden en de samenleving.

Dit handboek is bedoeld om informatie en beste praktijken te delen voor leerkrachten en opvoeders om de participatie en betrokkenheid van leerlingen te ondersteunen en voortijdig schoolverlaten te voorkomen.

De 'hele schoolaanpak', gebaseerd op een brede onderwijsgemeenschap, kan succesvoller zijn als alle betrokken partners en belanghebbenden bereid zijn om een formele overeenkomst/protocol op te stellen. Vanuit dit perspectief beoogt het EARS-model een lijst met aanbevelingen te bieden die op schoolniveau kunnen worden geïmplementeerd en waarmee scholen en belanghebbenden rekening kunnen houden bij het formaliseren of aanpassen van hun protocol.

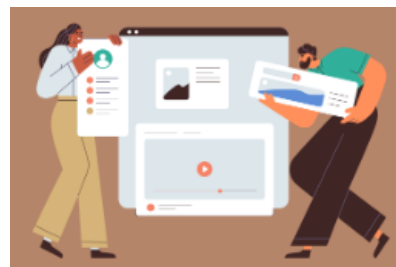
Bovendien moeten we, om succesvol te zijn, alle psychologische behoeften van leerlingen aanspreken. Het draait in wezen om veiligheid, identiteit, erbij horen, doel en competentie. Naast de genoemde psychologische behoeften is het essentieel om andere gebieden in overweging te nemen die de deelname van leerlingen kunnen ondersteunen en vroegtijdig schoolverlaten kunnen voorkomen. Hier zijn enkele aanvullende voorwaarden om te overwegen:

- **Sociale steun:** Leerlingen moeten zich verbonden voelen met hun medeleerlingen, leerkrachten en andere leden van de schoolgemeenschap. Het aanmoedigen van positieve relaties, het bevorderen van het gevoel erbij te horen en het stimuleren van een ondersteunende omgeving kan leerlingen helpen zich meer betrokken te voelen en gemotiveerd te blijven om naar school te gaan.
- **Academische betrokkenheid:** Leerlingen moeten actief betrokken zijn bij hun leerervaringen. Door een zinvol en relevant leerplan aan te bieden, interactieve onderwijsmethoden te gebruiken en mogelijkheden voor praktijkleren te bieden, kan de betrokkenheid van leerlingen worden vergroot en de kans op voortijdig schoolverlaten worden verkleind.
- **Personalisering:** Het herkennen en aanpassen van de behoeften en leerstijlen van leerlingen kan een groot verschil maken. Gedifferentieerde instructie, gepersonaliseerde leerplannen en ondersteuning op maat kunnen leerlingen helpen zich gewaardeerd en gesterkt te voelen in hun leerproces.
- **Emotioneel welzijn:** Het ondersteunen van het emotionele welzijn van leerlingen is cruciaal voor hun algehele succes op school. Het bevorderen van een positief schoolklimaat, het bieden van toegang tot consultaties en het aanleren van vaardigheden op het gebied van emotieregulatie en weerbaarheid kunnen bijdragen aan een ondersteunende en koesterende omgeving.
- **Ouderbetrokkenheid:** Het opbouwen van sterke partnerschappen tussen scholen en gezinnen is essentieel. Het aanmoedigen van ouderbetrokkenheid, het bevorderen van open communicatie en het verstrekken van middelen aan ouders om het onderwijs van hun kind te ondersteunen, kan een ondersteunend netwerk creëren dat het succes van leerlingen bevordert.
- **Toekomstoriëntatie:** Studenten helpen hun toekomstige doelen en aspiraties voor ogen te zien kan hen een gevoel van doelgerichtheid en motivatie geven. Loopbaanbegeleiding, mentorschapprogramma's en het opdoen van praktijkervaringen kunnen leerlingen helpen om de relevantie van hun opleiding te begrijpen en de kansen die het kan bieden.
- **Inspraak en zeggenschap voor studenten:** Studenten mondig maken door hen te betrekken bij besluitvormingsprocessen, hen een stem te geven in het vormgeven van hun leerervaringen en mogelijkheden te bieden voor leiderschap en verantwoordelijkheid, kan een gevoel van eigenaarschap en betrokkenheid bij hun onderwijs bevorderen.
- **Vertrouwelijkheid en gegevensbescherming:** Verantwoord gegevensbeheer kan een positieve invloed hebben op de motivatie van leerlingen en vroegtijdig schoolverlaten helpen voorkomen, op voorwaarde dat de privacy van (allochtone) leerlingen en hun familie wordt gerespecteerd. Met andere woorden, we moeten voldoen aan de wettelijke vereisten met betrekking tot gegevensbescherming en ervoor zorgen dat persoonlijke informatie veilig wordt beheerd. Niet alleen

hun fundamentele rechten respecteren, maar ook een veilige omgeving creëren om leren, actieve participatie en schoolsucces aan te moedigen.

2. Werkwijze

Dit handboek is het resultaat van een contextuele aanpassing van best practices in de partnerlanden van het project (Griekenland, Italië, Roemenië, Polen, Spanje en Nederland). Het is gebaseerd op een uitwisseling van knowhow om een synthese en een handig evenwicht te vinden tussen procedures, instrumenten en competenties die worden toegepast door leerkrachten en onderwijsaanbieders die betrokken zijn bij het tegengaan van drop-outs. De partners werden betrokken bij een nauwkeurig inzicht in de methodologieën van hun collega's, het vinden van gemeenschappelijke patronen in hun best practices en het bundelen van kritische aspecten binnen de verschillende complexe procedures, in lijn met het EU-acquis op het gebied van standaardisatie. De benaderingen die in dit handboek worden voorgesteld, zijn door het partnerschap geselecteerd uit best practices die in elk land zijn toegepast.

B. INZICHT IN DE UITVALCRISIS EN DE GEVOLGEN ERVAN

Volgens het theoretisch kader van ons Project Result 3 – Impactonderzoek van het EARS-project wordt de crisis van het voortijdig schoolverlaten, als een sociaal of op zichzelf staand fenomeen beschouwd of als een uiting van zwakheden binnen het onderwijssysteem, gekenmerkt door complexiteit en beïnvloed door een reeks van diverse individuele, sociale en educatieve factoren die impliceren dat de oorzaken en gevolgen van het fenomeen op meerdere niveaus moeten worden onderzocht (Instituut voor Onderwijsbeleid / Observatorium voor de problematiek van het registreren en aanpakken van schooluitval, 2017). Deze crisis kan een potentiële impact hebben die kan

worden onderverdeeld in drie verschillende niveaus:

Op **persoonlijk vlak** kunnen herhaalde academische tegenslagen het zelfbeeld van jongeren aanzienlijk beïnvloeden. Zulke tegenslagen leiden vaak tot gevoelens van angst, depressie, sociale terugtrekking en een negatief zelfbeeld. Deze jongeren kunnen hun gevoel van voldoening verliezen en missen de drive om te groeien en zich te verbeteren. Als gevolg daarvan worden hun kansen op het vinden van een geschikte baan beperkt, waardoor ze in een cyclus van voortdurende mislukking terechtkomen. Bovendien kunnen ze zichzelf als achtergesteld zien ten opzichte van hun leeftijdsgenoten en de bredere sociale context, wat leidt tot een gebrek aan vertrouwen in hun capaciteiten en potentieel (Bosniadou & Papatheofilou, 1998).

Onderzoek van verschillende studies (Na, 2017; Adelman & Szekely, 2016; Sum et al., 2019; Lamp et al., 2010) geeft aan dat volwassenen zonder kwalificaties verschillende gemeenschappelijke kenmerken vertonen, zoals er zijn:

- Kwetsbaarheid en gevoeligheid: Deze mensen voelen zich vaak kwetsbaar en gevoelig voor kritiek en negatieve feedback.
- Schuldgevoel: Ze kunnen een schuldgevoel ervaren, mogelijk als gevolg van hun vermeende tekortkomingen.
- Slecht zelfbeeld en laag gevoel van eigenwaarde: Volwassenen zonder kwalificaties hebben meestal een negatief zelfbeeld en worstelen met een laag gevoel van eigenwaarde.
- Laag zelfvertrouwen: Hun gebrek aan kwalificaties kan het zelfvertrouwen op verschillende levensgebieden verminderen.

- Gebrek aan activering: het overgaan tot actie of motivatie vinden om hun doelen te bereiken wordt gevoeld als een uitdaging.
- Agressief of passief gedrag: Als reactie op hun omstandigheden kunnen ze neigingen tot agressie of berusting vertonen.
- Verhoogde kwetsbaarheid: Door hun achtergestelde positie zijn ze vatbaarder voor represailles van anderen.

Bovendien vertonen tieners met een laag zelfbeeld en een verminderd gevoel van persoonlijke effectiviteit vaak de volgende kenmerken:

- Afhankelijkheid van anderen: Ze vertrouwen vaak sterk op anderen voor bevestiging en besluitvorming.
- Gebrek aan verbeeldingskracht: Hun creatief denken en verbeelding kunnen beperkt zijn.
- Tekort aan sociale vaardigheden: Ze hebben moeite met interpersoonlijke interacties en kunnen problemen hebben in sociale situaties.
- Gebrek aan assertiviteit: Het vermogen om voor zichzelf op te komen en hun behoeften kenbaar te maken ontbreekt meestal.
- Constante verdedigingsmodus: Ze moeten zich vaak verdedigen om hun gevoel van eigenwaarde te beschermen.
- Het gebruik van vervreemde mechanismen: Ongezonde afweermechanismen worden ingezet om met uitdagingen om te gaan.
- Vermijden van zelfkritiek: Ze hebben de neiging om het kritisch evalueren van hun acties of gedrag te vermijden.
- Verminderde creativiteit en flexibiliteit: Een gebrek aan zelfvertrouwen kan hun vermogen om creatief te denken en zich aan te passen aan nieuwe situaties belemmeren.
- Conformiteit aan sociale waarden: Ze houden zich vaak strikt aan de waarden en normen van hun sociale omgeving.
- Toegenomen autoritarisme: Ze kunnen meer autoritaire neigingen vertonen in hun houding en gedrag (Adelman & Szekely, 2016).

Op **sociaal niveau** worden mensen die stoppen met onderwijs geconfronteerd met verschillende uitdagingen, zoals:

- Gevoelens van achterstelling: Ze ervaren een gevoel van achterstand ten opzichte van leeftijdsgenoten die hun opleiding hebben afgemaakt.
- Moeilijkheden met sociale erkenning: Hun gebrek aan kwalificaties kan hun sociale erkenning en acceptatie belemmeren.
- Gebrek aan sociale vaardigheden: Door onvoldoende onderwijs kunnen ze essentiële sociale vaardigheden missen die nodig zijn voor interpersoonlijke interacties.
- Sociale contacten zoeken op basis van verlegenheid: Ze kunnen sociale contacten vooral zoeken op basis van verlegenheid en achterstelling.
- Verhoogde kans op delinquentie, sociaal diskrediet en uitsluiting: Drop-outs zijn vatbaarder voor delinquent gedrag, worden geconfronteerd met sociaal diskrediet en worden uitgesloten uit bepaalde sociale kringen (Lamb et al., 2010).

Bovendien dragen voortijdige schoolverlaters bij aan de stijging van de werkloosheidscijfers. Volgens gegevens van de Europese Commissie (2016) hadden personen met lage kwalificaties (ISCED-niveaus 0-2) in 2015 een arbeidsparticipatie van 48,5%, wat dicht bij het gemiddelde van de EU-28 ligt. Daarentegen hadden mensen met gemiddelde kwalificaties (ISCED-niveaus 3-4) een arbeidsparticipatie van 56,4%, aanzienlijk lager dan het EU-gemiddelde. Het gebrek aan vaardigheden en kwalificaties van de laaggeschoolde bevolking verhoogt het risico op antisociaal gedrag.

Wat betreft **de professionele en financiële impact** van het voortijdig schoolverlaten, ondervinden mensen die voortijdig stoppen met onderwijs verschillende beperkingen, zoals de volgende:

- Minder carrière mogelijkheden: Door hun gebrek aan diploma's hebben ze minder carrière mogelijkheden.
- Onvermogen om kwaliteitsbanen te vinden: Ze hebben moeite om banen met goede vooruitzichten en kwaliteit te vinden zonder de minimale formele kwalificaties.
- Onzekere toekomstperspectieven: Als ze stoppen, zijn ze onzeker over hun toekomst en hun beroepstraject.
- Gedwongen tot niet-gerelateerde banen: Vaak worden ze gedwongen om te werken in functies die niet overeenkomen met hun mogelijkheden, capaciteiten of interesses.
- Tewerkstelling in laaggeschoolde beroepen: Ze vinden meestal werk in ondersteunende, handmatige of seizoensfuncties als ongeschoold personeel.

Deze beperkte arbeidsmarktparticipatie leidt tot lagere inkomens dan afgestudeerden of geschoolde werknemers. In het geval van werkloosheid maakt de maatschappij extra kosten zoals werkloosheidsuitkeringen, sociale uitkeringen en schoolevaluatietoelagen¹ (Farrington et al., 2017).

Talrijke studies die het fenomeen voortijdig schoolverlaten onderzoeken, wijzen op een groot aantal nadelige effecten en pleiten voor preventie- en interventiestrategieën (Kaplan & Peck, 1995; Kirazoglu, 2009; Barclay, 1966; Lessard et al., 2010; Crowder & South, 2003; Franklin & Streeter, 1995; Frodin et al., 2010; Figueira-McDonough, 1992).

Niet afstuderen op school heeft verstrekende gevolgen voor individuen, gezinnen en de samenleving. Mensen die het risico lopen om voortijdig de school te verlaten ervaren vaak depressie, ontevredenheid en vervreemding. Voortijdig schoolverlaten wordt in verband gebracht met een slechte geestelijke en lichamelijke gezondheid en een grotere kans om criminele activiteiten te ontplooiën of een beroep te doen op steunprogramma's van de overheid (Grossman & Kaestner, 1997; Rumberger, 1987; Witte, 1997). Deze mensen zijn vatbaarder voor aansluiting bij bendes, misbruik van alcohol en drugs en gewelddadig of crimineel gedrag (Blakemore & Low, 1984).

(Voor het volledige rapport, zie PR3 EARS Impact Research).

C. HET MODEL

RISICOPROFIEL

Het zo vroeg mogelijk opsporen van leerlingen die het risico lopen op schooluitval is van het grootste belang. Vroegtijdige identificatie stelt opvoeders en ondersteuningssystemen in staat om snel in te grijpen en de nodige hulp te bieden om deze leerlingen op het goede spoor te houden. Door het identificeren van waarschuwingssignalen zoals slechte aanwezigheid, dalende cijfers, gedragsproblemen, afhaken of gebrek aan motivatie, kunnen leerkrachten en ondersteunend personeel gerichte interventies implementeren om de onderliggende problemen aan te pakken. Wanneer risicoleerlingen in een vroeg stadium hulp en interventie krijgen, kan dit hun kansen om op school te

¹ Financiële steun of stimulansen voor scholen om zich te onderwerpen aan beoordelingen of evaluaties om ervoor te zorgen dat ze zich houden aan onderwijsnormen en kwaliteit. Het is een proces waarbij scholen worden onderzocht, vaak door externe instanties, om hun leerplan, onderwijsmethoden, infrastructuur en algemene onderwijsomgeving te beoordelen. Schoolevaluatietoelagen zijn over het algemeen bedoeld om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren door gebieden te identificeren die voor verbetering vatbaar zijn en middelen te verschaffen om deze aan te pakken.

blijven en succes te boeken aanzienlijk verbeteren. Door hun specifieke behoeften vast te stellen, interventies op maat te implementeren en extra hulpmiddelen te bieden, kunnen docenten deze leerlingen helpen obstakels te overwinnen, hun academische achterstand in te halen en de nodige vaardigheden voor succes te ontwikkelen.

Bovendien is het vroegtijdig opsporen en aanpakken van het risico op voortijdig schoolverlaten kosteneffectiever dan het proberen om studenten die afhaken of al zijn afgehaakt opnieuw te betrekken. Vroegtijdige interventie vermindert de noodzaak voor uitgebreide remediërende maatregelen of alternatieve onderwijsopties, waardoor uiteindelijk onderwijsinstellingen en de maatschappij op extra middelen besparen. Vroegtijdige opsporing en interventie hebben invloed op het directe onderwijstraject van een leerling en hebben langetermijneffecten op hun vooruitzichten. Het is een proactieve benadering die zowel individuele studenten als het onderwijssysteem als geheel ten goede komt.

Het aannemen van een systematische aanpak voor het identificeren van leerlingen die het risico lopen op voortijdig schoolverlaten is een cruciale eerste stap in het effectief aanpakken van het probleem. Onderwijs- en opleidingsverstrekkers kunnen risicoleerlingen identificeren en passende interventies implementeren door middel van een gestructureerd en alomvattend proces. Een systematische aanpak zorgt ervoor dat het identificatieproces consistent en gestandaardiseerd is in alle onderwijsinstellingen. Bovendien kunnen ze subjectiviteit minimaliseren en zorgen voor eerlijkheid in het identificatieproces door duidelijke criteria en procedures op te stellen voor het identificeren van risicoleerlingen. Het maakt een uitgebreide beoordeling mogelijk van meerdere risicofactoren die bijdragen aan voortijdig schoolverlaten. Er worden gegevens verzameld over verschillende aspecten, waaronder schoolprestaties, sociaaleconomische achtergrond, aanwezigheidsgegevens, gedragsindicatoren en betrokkenheid van studenten. Deze holistische beoordeling geeft een nauwkeuriger beeld van het algemene risiconiveau van de student en helpt interventies af te stemmen op hun behoeften.

VOORBEELDEN VAN BEST PRACTICES

SAMENWERKING TUSSEN SCHOLEN: Tot stand brengen van samenwerking en coördinatie met scholen van verschillende rangordes en klassen om de overgang van risicoleerlingen van de ene cyclus naar de andere te ondersteunen. Dit omvat zowel digitale instrumenten als analoge instrumenten zoals overgangsformulieren van school naar school. Deze aanpak zorgt ervoor dat de identificatie en interventie-inspanningen in de loop van de tijd worden voortgezet, waardoor het effect op de lange termijn wordt vergroot en het aantal vroegtijdige schoolverlaters wordt teruggedrongen.

VROEGTIJDIG WAARSCHUWINGSSYSTEEM: Implementeer een systeem voor regelmatige monitoring van risicofactoren (zoals gedrag, terugtrekking, leerstoornissen, handicaps en immigratieproblemen) om vroegtijdig signalen van leerlingen te identificeren die het risico op schooluitval inhouden. Stel een zorgroute op die gevolgd moet worden door onderwijzend en niet-onderwijzend personeel zodra leerlingen signalen afgeven en gebruik monitoringformulieren, waarin periodiek kwalitatieve gegevens worden verzameld vanaf het begin van het schooljaar. Signaalmomenten/gegevens zoals:

- Gegevens van de basisschool
- Profilering van de gezinnen
- Signalering door leerkrachten/mentoren/begeleiders
- Discussies over de studenten en rapportvergaderingen en gekwalificeerde testen
- Een periodieke bijeenkomst tussen de coördinator en het professionele personeel.

DATA-GESTUURDE BESLISSINGEN: Verzamel relevante gegevens over de risico-indicatoren (zoals aanwezigheid, absentie, slechte cijfers en cijferherhaling) en gebruik deze om op feiten gebaseerde keuzes te maken met betrekking tot interventies en het toewijzen van middelen. De gegevensgestuurde aanpak verbetert de effectiviteit van interventies en zorgt ervoor dat middelen worden ingezet waar ze het hardst nodig zijn. Er wordt gebruik gemaakt van digitale hulpmiddelen, zoals geautomatiseerde waarschuwingen of rapporten, en analoge hulpmiddelen, zoals een observatierooster voor vroegtijdige detectie van risicofactoren.

SCHOOLBESTUUR

1. De school als samenwerkende leeromgeving

De schoolgemeenschap (schoolleiders, onderwijzend en niet-onderwijzend personeel, ouders en familie) en externe belanghebbenden nemen de verantwoordelijkheid op zich om alle leerlingen te helpen zich optimaal te ontwikkelen. Dat betekent dat er een strategische **'totale schoolbenadering'** moet worden toegepast. De doelstelling om leerlingen te helpen hun unieke potentieel te vervullen, wordt consequent en systematisch bevorderd in alle dimensies van het schoolleven, d.w.z. het ethos en de omgeving; het curriculum; het onderwijzen, het leren en beoordelen; het verbinden met de gemeenschap en andere externe actoren, enz.

Er is een strategische visie nodig voor inclusief, leerlinggericht onderwijs om voortijdig schoolverlaten te voorkomen en te verminderen en onderwijssucces voor alle leerlingen te bevorderen. De belangrijkste missie van de school is ervoor te zorgen dat alle leerlingen kunnen profiteren van kwaliteitsonderwijs en hun volledige groeipotentieel kunnen bereiken, ongeacht hun sociaaleconomische status of individuele dan wel familie gerelateerde omstandigheden. Een leerlinggerichte strategische visie richt zich op het creëren van veilige, gastvrije en zorgzame leeromgevingen waar leerlingen betrokken zijn en kunnen groeien en ontwikkelen als individuen en leden van de gemeenschap, waar ze zich gerespecteerd en gewaardeerd voelen en hun specifieke talenten en behoeften erkend worden.

Een totale schoolaanpak' moet systematisch voortvloeien uit een **gezamenlijke strategische planning**. Een proces om alle activiteiten te integreren in een samenhangend plan en om de voortgang te monitoren en te evalueren. Dit schoolontwikkelings-/verbeterplan dient als referentiedocument dat de schoolactiviteiten begeleidt en het monitoren en zelfevalueren vergemakkelijkt. Als strategisch plan moet het duidelijk en eenvoudig de prioriteiten van de school, de maatregelen om de standaarden te verhogen, de benodigde middelen en de belangrijkste resultaten en doelen die de school wil bereiken, vastleggen.

Schoolplanning is niet alleen een taak voor de mensen binnen de schoolgemeenschap. Ook de input en perspectieven van alle relevante belanghebbenden worden betrokken bij een participatief proces dat gericht is op de toekomst van de school. Tot de belanghebbenden behoren overheidsinstanties (afhankelijk van de nationale context); ouders, gezinnen en gemeenschapsgroepen; externe partners, bijvoorbeeld sociale zorg en ondersteunende diensten; en leden van de schoolgemeenschap, waaronder de leerlingen.

2. Effectief leiderschap en schoolbestuur

Doeltreffend leiderschap en bestuur zijn noodzakelijk om een meer samenhangende en op samenwerking gerichte cultuur en ethos op scholen te bevorderen en een goede samenwerking met de bredere gemeenschap tot stand te brengen. Scholen moeten over **voldoende flexibiliteit en autonomie beschikken**. Het schoolpersoneel bevindt zich in de beste positie om de concrete en soms complexe behoeften van hun leerlingen vast te stellen en daarop in te spelen, om geschikte onderwijspraktijken en benaderingen voor de uitvoering van het leerplan te bepalen.

Schoolleiders moeten gezag kunnen delen door leiderschapsrollen binnen de school te verdelen. In een **'gedistribueerd leiderschapsmodel'** worden leiderschap, onderwijzend en niet-onderwijzend personeel, leerlingen, ouders en gezinnen aangemoedigd om leidende rollen op zich te nemen in een bepaald expertisegebied, om verantwoordelijkheid te nemen en om individueel of als onderdeel van een groep initiatief te nemen.

Het is essentieel om een **ondersteunende schoolcultuur** te creëren, maar er zijn een aantal uitdagingen op het gebied van personeelsmanagement. Het kan bijvoorbeeld gaan om het overtuigen van het schoolpersoneel van de voordelen van samenwerking, het creëren van diverse teams van onderwijzend en niet-onderwijzend personeel en het waarborgen van de duurzaamheid van samenwerking. Daarom wordt aanbevolen om leerkrachten voldoende tijd en ruimte te geven om samen te werken.

3. Netwerken en formele samenwerking

Samenwerking binnen onderwijssystemen kan verschillende vormen aannemen - van netwerken tot een meer geformaliseerde samenwerking tussen scholen. **Netwerken'** houdt in dat leerkrachten en ander schoolpersoneel samenkomen om ideeën te bespreken en goede praktijken over specifieke onderwerpen uit te wisselen, of dat middelen worden gedeeld ten voordele van de individuele scholen en gemeenschappen. **Formele samenwerking'** is meestal een meer formele groepering van verschillende scholen in dezelfde stad of lokale regio, met gezamenlijke visie- en ontwikkelingsprocessen en besluitvorming. Vertegenwoordigers van scholen werken samen om middelen te delen of om te werken aan belangrijkere initiatieven die bijdragen aan scholen en gebieden. Denk aan:

- Het vergemakkelijken van overgangen tussen onderwijsniveaus (bijv. van voor- en vroegschoolse educatie en opvang naar basisonderwijs, van basisonderwijs naar voortgezet onderwijs, inclusief beroepsonderwijs en -opleiding).
- De continuïteit van de ondersteuning van leerlingen tussen scholen/regio's en gedurende de hele opleiding van een leerling.
- Werken in multidisciplinaire teams, in staat om verschillende benaderingen te hanteren, maar op een gecoördineerde manier.
- Ouderbetrokkenheid.
- Opleiding en continue professionele ontwikkeling van leerkrachten.
- Samenwerking met de arbeidsmarkt (loopbaanbegeleiding, arbeidsmarktbehoeften, enz.).

4. Specifieke schoolsituatie en kritische aspecten

Verschiedende kritieke aspecten vereisen zorgvuldige overweging en aandacht om ervoor te zorgen dat de school soepel functioneert, kwaliteitsonderwijs biedt en een veilige en stimulerende leeromgeving creëert voor alle leerlingen. We noemen onder andere de locatie en toegankelijkheid van de school, het type en de grootte van de school, diversiteit en inclusie van studenten, werving en behoud van personeel, financieel beheer en duurzaamheid en schoolbeleid.

Stedelijke of landelijke locatie:

- Toegang tot middelen: Stedelijke scholen hebben betere toegang tot bibliotheken, musea, technologie en buitenschoolse activiteiten. Plattelandsscholen kunnen problemen ondervinden bij het bieden van gelijke toegang tot deze middelen.
- Diversiteit: Stedelijke scholen hebben vaak een meer diverse leerlingenpopulatie wat betreft etniciteit, cultuur en sociaaleconomische achtergronden, waardoor leerlingen verschillende perspectieven en ervaringen hebben. Plattelandsscholen kunnen een meer homogene leerlingenpopulatie hebben.
- Infrastructuur: Stedelijke scholen hebben meestal een betere infrastructuur, zoals goed uitgeruste klaslokalen, laboratoria en sportfaciliteiten. Scholen op het platteland kampen soms met een beperkte infrastructuur door budgettaire beperkingen en een gebrek aan middelen.
- Steun van de gemeenschap: Plattelandsscholen profiteren vaak van de sterke steun en betrokkenheid van de gemeenschap, waardoor een gevoel van saamhorigheid en samenwerking wordt bevorderd.

Stedelijke scholen kunnen problemen ondervinden bij het opbouwen van gemeenschapsbanden vanwege het vluchtige karakter van stedelijke buurten.

- Veiligheid en beveiliging: Stedelijke scholen kunnen te maken krijgen met grotere veiligheidsproblemen als gevolg van criminaliteitscijfers en vervoersproblemen. Scholen op het platteland hebben over het algemeen een veiligere omgeving, maar kunnen te maken krijgen met problemen zoals afstand en vervoer voor leerlingen die in afgelegen gebieden wonen.

Type en grootte van de school:

- Student-leerkracht ratio: Een lage leerling-leraarratio zorgt voor meer persoonlijke aandacht en ondersteuning, wat de leerervaring verbetert. Kleinere scholen in steden of op het platteland kunnen een voordeel hebben bij het handhaven van een lagere ratio.
- Schooltype: Het schooltype, zoals openbaar, privé, charter² of magneet³, kan van invloed zijn op het curriculum, de onderwijsmethoden en de beschikbare middelen. Elk type heeft zijn eigen voordelen en uitdagingen, die van invloed zijn op de onderwijservaring.
- Grootte van de school: Kleinere scholen bieden vaak een hechte gemeenschap, hechtere relaties tussen leerlingen en leerkrachten en een gevoel van saamhorigheid. Grotere scholen bieden meer verschillende academische programma's, buitenschoolse activiteiten en middelen.

Diversiteit en inclusie van studenten:

- Sociaaleconomische status: De sociaaleconomische achtergrond van leerlingen kan van invloed zijn op hun toegang tot middelen, onderwijskansen en schoolprestaties. Scholen moeten verschillen aanpakken en ondersteuning bieden aan leerlingen uit gezinnen met een laag inkomen.
- Culturele en taalkundige diversiteit: Leerlingen met verschillende culturele en taalachtergronden brengen unieke perspectieven en ervaringen mee naar de klas. Scholen moeten inclusiviteit bevorderen, ondersteuning bieden bij de Engelse taal en diversiteit vieren.
- Speciale behoeften en handicaps: Scholen moeten rekening houden met leerlingen met speciale behoeften of handicaps en ervoor zorgen dat ze de juiste aanpassingen, geïndividualiseerde onderwijsplannen en ondersteunende diensten krijgen.

² Een handvestschool of charterschool is een school die overheidsfinanciering ontvangt maar onafhankelijk opereert van het gevestigde schoolsysteem waarin het zich bevindt. Het is onafhankelijk in de zin dat het opereert volgens het basisprincipe van "autonomie in ruil voor verantwoording", het is vrij van de regels maar neemt wel verantwoordelijkheid voor de resultaten. In Nederland zijn handvestscholen niet prominent, echter wordt deze rol vervuld onder de banner van het bijzonder onderwijs, een onderwijsorganisatievorm voor scholen met een specifieke religieuze, levensbeschouwelijke of pedagogische grondslag. Een dergelijke school wordt niet bestuurd door de overheid maar door een stichting of een vereniging opgezet door particulieren of levensbeschouwelijke instanties, waarbij de bekostiging via de overheid plaatsvindt.

³ De magneetschool of concentratieschool ontstond in de jaren zestig in de VS als reactie op het dalende onderwijspeil van de public schools, die vooral bezocht werden door zwarte leerlingen. De nadruk komt te liggen op taalonderwijs, bijscholing van de leerkrachten, en respect voor de eigenheid van elke groep. Het betreft een school met een bevolking die in meerderheid bestaat uit leerlingen met een leerachterstand, voornamelijk komend uit allochtone bevolkingsgroepen; ook wel zwarte school genoemd..

Financieel beheer en schoolbeleid:

- Toewijzing van budgetten: Effectief financieel beheer zorgt voor een billijke toewijzing van middelen ter ondersteuning van onderwijzend personeel, leermiddelen, onderhoud van infrastructuur en buitenschoolse activiteiten. Transparante budgetteringsprocessen en een transparant budgetteringsbeleid zijn van cruciaal belang.
- Fondsenwerving en subsidies: Scholen moeten mogelijk fondsen werven of subsidies aanvragen om hun budget aan te vullen. Het ontwikkelen van strategieën om aanvullende financiering veilig te stellen is essentieel voor het handhaven van kwaliteitsonderwijs en technologische integratie.
- Risicobeoordeling en risicobeperking: Scholen moeten grondige evaluaties uitvoeren om potentiële financiële risico's te identificeren en strategieën te ontwikkelen om die risico's te beperken. Dit kan rampenplannen, financiële prognoses en het monitoren van uitgaven omvatten.
- Beleidsontwikkeling en -implementatie: Goed gedefinieerd schoolbeleid met betrekking tot financieel beheer, vergoedingsstructuren, beurzen en financiële hulpprogramma's bevorderen transparantie, verantwoording en eerlijkheid. Het beleid moet regelmatig geëvalueerd en aangepast worden om aan veranderende behoeften te voldoen.

ROL EN ONDERSTEUNING VAN DE LEERKRACHT

1. Vaardigheden en competenties van de leraar

De rol van een leerkracht vereist het gebruik van **een grote verscheidenheid aan methoden, hulpmiddelen en benaderingen** die zijn afgestemd op de behoeften van de leerlingen. Leerkrachten hebben nieuwe vaardigheden en competenties nodig om met leerlingen en belanghebbenden binnen en buiten de school samen te werken om leerlingen tijdig te ondersteunen. De beoogde leraar in het EARS-model is degene die:

- krachtige, positieve en op vertrouwen gebaseerde relaties opbouwt met leerlingen van alle achtergronden.
- leerling feedback geeft en de voortgang naar leerdoelen ondersteunt.
- leiding geeft en optreedt als change agent⁴ en mentor binnen en buiten de klas.
- communiceert en samenwerkt met collega-leraren, ondersteunend personeel, ouders en andere relevante professionals.
- Ervoor zorgt dat door middel van regelmatige bijeenkomsten en updates vo iedereen op de hoogte is van de voortgang, uitdagingen en ondersteuningsbehoeften van de leerling.
- ouders betrekt bij het leren en de ontwikkeling van hun kinderen.
- bekwaamheid en bereidheid toont om samen te werken met externe partners, inclusief lokale werkgevers, en hen daarbij betrekt.

⁴ Volgens het onderzoek van dr. H.R.M.A. van der Heijden, ondersteund door de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO), kun je leraren als change agents herkennen aan vier algemene kenmerken, die op hun beurt weer kunnen worden onderverdeeld in negen subkenmerken.

1. Meesterschap - gerichtheid op studenten en op het leren van studenten, vertrouwen in eigen kunnen en professionele motivatie
2. Samenwerking - professionele collegialiteit
3. Ondernemerschap - focus op innovatie in de klas en focus op innovatie op schoolniveau
4. Levenslang leren - focus op persoonlijke ontwikkeling en focus op professioneel handelen

- kennis heeft en bewust is van de cognitieve, sociale en gedragsmatige ontwikkeling van leerlingen (bijv. welzijn).
- een oriënterend onderwijsmodel als een sleutelcompetentie ontwikkelt voor de eenentwintigste-eeuwse school om leerlingen te helpen zich hun levenspad eigen te maken en zelfkennis te verwerven op basis van hun attitudes, behoeften en doelen. Dit model is erop gericht alle leerlingen te helpen zelfbewustzijn en autonomie in denken en handelen te verwerven door middel van een sociale context waarin relaties met anderen ruimte bieden voor persoonlijke en sociale groei. Het vormen van individuele persoonlijkheden die in staat zijn om keuzes en beslissingen te maken over, te experimenteren met en te projecteren op hun leer- en implementatiepaden, evenals het accepteren van verandering en onzekerheid met creatieve en persoonlijke reacties, begint op school. Daarom kunnen de leerkracht en de school zich alleen maar oriënteren om elk individu bewust te maken van zichzelf en zijn leerstijlen om zo het vermogen te ontwikkelen actief deel te nemen aan het opleidingsproces.

2. Bèta/technisch onderwijs

Bèta/technisch onderwijs is cruciaal om tegemoet te komen aan de behoeften van een veranderende wereld en vormt dus een belangrijk onderdeel van **het toekomstgericht leren**. Het is een paradigmaverschuiving van traditioneel onderwijs gebaseerd op het herhalen en reproduceren van kennis naar een modernere werkwijze. Het is een interdisciplinaire aanpak die leerlingen helpt succesvol te zijn vervolgonderwijs en in hun toekomstige loopbaan. De focus van bèta/technisch onderwijs is praktijkgericht, probleemgestuurd leren. Onderwijs gaat niet alleen over het verstrekken van kennis aan leerlingen. Het moet antwoord geven op wat leerlingen in de toekomst met die kennis kunnen doen. Onderwijs moet **een actief, constructief proces** zijn en geen receptief proces. Onderzoekend, ontdekkend en ontwerpnd leren staan centraal.

De docent STEM is verantwoordelijk voor het ontwikkelen van leeractiviteiten en hands-on materiaal, het inspelen op individuele behoeften van leerlingen en het regelmatig communiceren met ouders. Deze omvatten het volgende:

- De leerling **centraal** stellen **bij het leren**
- lesgeven in de rol van **facilitator** van het leerproces
- **Ontwikkelen van** STEM-leeractiviteiten en hands-on materiaal voor klassen.
- Studenten met verschillende achtergronden/culturen op verschillende manieren **bewust maken** en **aanmoedigen** door een inclusieve en ondersteunende leeromgeving te creëren.
- **Vrouwen aanmoedigen** om deel te nemen aan bèta/technische studies om het bewustzijn over de waarde van technische en wetenschappelijke opleidingen te vergroten en genderstereotypen tegen te gaan.
- **Extra ondersteuning** bieden aan leerlingen die dat nodig hebben.
- De groei van studenten volgen om **sterke punten en gebieden voor verbetering** te identificeren.
- **Regelmatig feedback** geven aan studenten.
- Focussen **op 21e-eeuwse vaardigheden** zoals probleemoplossing, kritisch denken, creativiteit, besluitvorming, leiderschap, ondernemerschap, faalangst accepteren, enz.

Bèta/technische methoden kunnen de leerervaring aanzienlijk ondersteunen en verbeteren door een boeiende, interactieve en probleemoplossende onderwijsaanpak te stimuleren.

Te weten:

- Methodologieën die de nadruk leggen op de praktische toepassingen van kennis in de echte wereld.
- **Onderzoeksgebaseerde** leermethoden om nieuwsgierigheid en probleemoplossend vermogen te stimuleren
- **Technologie-integratiemethoden** om leerlingen vertrouwd te maken met relevante hulpmiddelen en hen voor te bereiden op een technologiegedreven wereld, zoals het gebruik van robotica of virtuele realiteit, enz.
- **Interdisciplinaire verbanden** waardoor studenten de verbanden tussen verschillende vakgebieden zien, wat een holistisch begrip van complexe kwesties bevordert.
- **Samenwerking en teamwerk** leren studenten effectief te communiceren, ideeën te delen en verschillende perspectieven te waarderen.

(Bijlage 1: Methoden en praktische hulpmiddelen om STEM toe te passen)

3. Opleiding, ondersteuning en voortgezette professionele doorontwikkeling van leerkrachten

De kwaliteit van leerkrachten is essentieel om goed onderwijs te garanderen. Dit houdt in dat we hooggekwalificeerde en bekwame leerkrachten met passie voor lesgeven en vakinhoudelijke expertise moeten aanwerven en behouden. Het is essentieel om mogelijkheden voor professionele doorontwikkeling te bieden om hun instructiepraktijken te verbeteren en blijvend op de hoogte te houden van de laatste onderwijsonderzoeken en ontwikkelingen.

Leerkrachten moeten ook worden aangemoedigd om **netwerken op te bouwen** met andere leerkrachten, deskundigen en onderzoekers om informatie uit te wisselen en kennis op te bouwen over het verbeteren van inclusief onderwijs en het aanpakken van voortijdig schoolverlaten. Een focus op het begrijpen van voortijdig schoolverlaten moet een **kernelement** worden van de initiële lerarenopleiding en programma's voor permanente professionele ontwikkeling. Er zijn **verschillende gebieden** waarop leerkrachten behoefte hebben aan permanente ontwikkeling, zoals:

- De competentie hebben om risicoleerlingen te diagnosticeren.
- De oorzaken en gevolgen van voortijdig schoolverlaten kennen.
- Toepassing van maatregelen voor preventie, interventie en remediëring van voortijdig schoolverlaten.
- Werken met ouders.
- Onderwijzen van vakoverschrijdende vaardigheden.
- Lesgeven in een meertalige en multiculturele omgeving.
- Loopbaanbegeleiding.
- Lesgeven aan leerlingen met speciale onderwijsbehoeften.
- Nieuwe technologie op de werkplek, inclusief scholen.
- Benaderingen voor geïndividualiseerd onderwijs en leren.
- Individueel en collaboratief onderzoek uitvoeren in de klas.

Enkele van de meest **effectieve manieren** om voortdurende professionele ontwikkeling te implementeren die ook de samenwerkingsculturen binnen scholen verbetert, zijn:

- Professionele gemeenschappen en docentennetwerken opbouwen.
- Peer-to-peer leren.
- Collegiale observatie.

- Bijscholing (intern).
- Mentorschap en coaching van personeel en andere professionals.
- Leerkrachten de ruimte geven voor collectieve reflectie en onderzoek om actuele problemen te bespreken en op te lossen, het leren te verbeteren, het schoolklimaat te versterken en observaties, ervaringen en meningen uit te wisselen.
- Online of face-to-face (externe) cursussen.
- Onderzoek om innovatieve onderwijspraktijken te testen.
- Databank met onderwijspraktijken om kennis over effectieve praktijken te delen.
- Regelmatige docentevaluaties

VOORBEELDEN VAN BEST PRACTICES

ANTI- DROP-OUT SPECIALIST: Integreer het schoolpersoneel met een professional (die deel uitmaakt van het onderwijzend of zelfs niet-onderwijzend personeel) die zich specifiek bezighoudt met het monitoren van het drop-out fenomeen) en help leerkrachten of klascoördinatoren die in contact staan met risicoleerlingen, een effectieve en gepersonaliseerde oriëntatieactie te bewerkstelligen ten aanzien van de leerling in samenwerking met sociale- en gezondheidsdeskundigen en andere belanghebbenden.

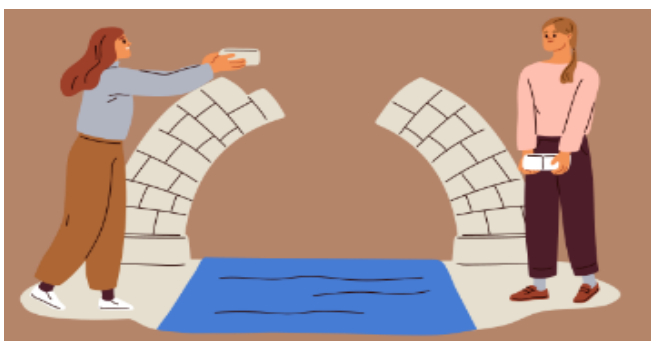
MENTORSCHAP: Een mentor is een uitstekende ondersteuning voor de leerkracht, doordat hij/zij een goede relatie kan opbouwen met de leerlingen in de klas, waardoor er tijd en ruimte overblijft voor de leerkracht om zich te concentreren op individuele leerdoelen.

LUISTERCENTRUM: (zie ook Gezinsbetrokkenheid) dat een individuele advies-/consultancydienst biedt voor leerkrachten en niet-onderwijzend personeel, voornamelijk geleid door psychologen. Het is een ruimte voor discussie en reflectie over het begrijpen van problemen die zich in de beroepspraktijk kunnen voordoen om de probleemsituaties met betrekking tot de klasgroep of individuele leerlingen beter te begrijpen en mogelijke manieren en strategieën voor te identificeren.

ONDERSTEUNINGSTEAM: Deze praktijk houdt in dat er een team wordt samengesteld bestaande uit professionals (zoals een schoolmaatschappelijk werker; ondersteuningscoördinator; gedragsspecialist/ orthopedagoog; schoolarts/schoolverpleegkundige; adviseurs, mentoren en pedagogen) die samenwerken om de behoeften van deze leerlingen vast te stellen en aan te pakken. Het primaire doel van het team is om uitgebreide ondersteuning, interventie en hulpmiddelen te bieden om leerlingen te helpen hun problemen te overwinnen en hun kansen op succes op school te vergroten.

PEER-TO-PEER LEREN TUSSEN DOCENTEN, WORKSHOPS, TRAININGEN, SEMINARS EN CONFERENTIES: Regelmatige interventies gericht op onderwerpen die te maken hebben met strategieën ter voorkoming van vroegtijdig schoolverlaten, identificatie van risicoleerlingen, technieken voor het ondersteunen van leerlingen die dreigen af te haken, zijn waardevol om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren en ervoor te zorgen dat leerkrachten zijn uitgerust met de nodige vaardigheden en kennis om hun leerlingen

4. Docenten en hun relaties met leerlingen en ouders

Een ondersteunende langetermijnrelatie tussen de leerkracht en de leerling is van cruciaal belang om de betrokkenheid en prestaties van de leerling te verbeteren. Op **vertrouwen gebaseerde, respectvolle en coöperatieve relaties** tussen leerkrachten, leerlingen, hun ouders en de bredere gemeenschap beïnvloeden ook positieve leerresultaten. Essentiële elementen voor dergelijke relaties zijn onder andere:

- Een **inclusieve, veilige klasomgeving** en een cultuur van vertrouwen opbouwen en in stand houden.
- Kennis, competenties en vaardigheden ontwikkelen met betrekking tot **het begrijpen van diversiteit** in al haar vormen.
- **Acceptatie** dat sommige leerlingen verschillende gezins- en sociaaleconomische achtergronden kunnen hebben, die hun leerproces kunnen beïnvloeden en **extra ondersteuning** nodig kunnen hebben.
- **Bewustwording** dat eigen houding, verwachtingen en woorden een grote invloed kunnen hebben op leerlingen. **Communicatievaardigheden** zijn ook nodig om effectief samen te werken met ouders, ander schoolpersoneel en professionals buiten de school (bijvoorbeeld het vermijden van minder bekende terminologie).
- De belangrijke rol **van ouders** (en andere volwassenen en leeftijdsgenoten) erkennen.

ONDERSTEUNING VOOR LERENDEN

1. Een veilige, vertrouwde en open omgeving creëren

Leerlingen (vooral degenen met leermoeilijkheden of handicaps of die te maken hebben met persoonlijke, sociale of emotionele uitdagingen) moeten **gemakkelijk toegang hebben** tot leerkrachten en andere professionals die hun educatieve en persoonlijke ontwikkeling kunnen ondersteunen. Er moet rekening worden gehouden met de **impact van kritieke levensgebeurtenissen** (inclusief traumatische gebeurtenissen) op de levenservaringen van een jongere. Emotionele en psychologische ondersteunende diensten omvatten ook sociale en gezinsgerelateerde diensten. Deze diensten moeten worden aangeboden **op school of in samenwerking met lokale instanties en diensten**. Ze moeten het zelfvertrouwen, het vertrouwen en de motivatie van de leerling vergroten, zodat jongeren positiever over hun toekomst kunnen denken. **Peercoaches** of **mentoren** kunnen ook effectief zijn bij het bieden van sociaal-emotionele ondersteuning. Overweeg ook strategieën tegen pesten op school.

2. Betrokkenheid van de leerling bij school

Om leerlingen bij de school te betrekken, is het van cruciaal belang om een positieve en interactieve leeromgeving te creëren die actieve deelname en een leerlinggerichte aanpak stimuleert. De sleutel tot het betrekken en boeien van leerlingen is het creëren van een inclusieve en interactieve leeromgeving

die de inbreng van leerlingen waardeert, nieuwsgierigheid aanmoedigt en hun behoeften en interesses ondersteunt.

Hier volgen enkele strategieën om dit te bereiken: (*zie ook [2. Bèta/technisch onderwijs](#) en [BIJLAGE 1: Methoden en praktische hulpmiddelen om bèta/techniek toe te passen](#)*)

- **Een ondersteunende klascultuur opbouwen:** Creëer een veilige en inclusieve omgeving waarin leerlingen zich gerespecteerd en gewaardeerd voelen en zich op hun gemak voelen om hun gedachten en ideeën te uiten. Stimuleer samenwerking, empathie en actief luisteren onder leerlingen.
- **Praktische activiteiten integreren:** Integreer praktische ervaringen, experimenten en projecten in het lesprogramma om actief leren te bevorderen. Hierdoor kunnen leerlingen direct met het materiaal aan de slag, waardoor ze het beter begrijpen en vasthouden.
- **Technologie en multimedia gebruiken:** Gebruik onderwijshulpmiddelen, multimediate bronnen en interactieve online platforms om lessen dynamischer en aantrekkelijker te maken. Integreer video's, interactieve quizzes, educatieve spellen en virtuele simulaties om de betrokkenheid en het begrip van studenten te vergroten.
- **Instructies differentiëren:** Erken de verschillende leerstijlen, vaardigheden en interesses van leerlingen. Differentieer van instructie door meerdere leertrajecten aan te bieden, met verschillende activiteiten, materialen en bronnen die tegemoet komen aan individuele behoeften.
- **Actieve deelname aanmoedigen:** Bevorder de betrokkenheid van leerlingen door strategieën te gebruiken zoals klassikale discussies, groepswork, debatten en rollenspellen. Laat leerlingen eigenaar worden van hun leerproces door vragen aan te moedigen, keuzes aan te bieden en hen te betrekken bij de besluitvorming.
- **Inhoud koppelen aan toepassingen in de echte wereld:** Help leerlingen de relevantie en praktische toepassingen van hun leerproces te begrijpen door concepten te koppelen aan situaties uit het echte leven. Laat zien hoe het onderwerp verband houdt met hun leven, carrière en wereld.
- **Zinvolle feedback geven:** Geef leerlingen op tijd constructieve feedback, gericht op hun sterke punten en verbeterpunten. Moedig zelfevaluatie en feedback van medeleerlingen aan om een groei mindset en een gevoel van eigenaarschap over hun leerproces te bevorderen.
- **Ervaringsleren integreren:** Organiseer excursies, gastsprekers en praktijkervaringen buiten het klaslokaal om leerlingen bloot te stellen aan nieuwe omgevingen, perspectieven en leermogelijkheden. Deze ervaringen kunnen het leren tastbaarder en gedenkwaardiger maken.
- **Creativiteit en kritisch denken stimuleren:** Stimuleer creatieve expressie, probleemoplossing en kritisch denken door middel van open opdrachten, projectgebaseerd leren en mogelijkheden voor innovatie. Bied kansen aan studenten om hun interesses te verkennen en onafhankelijk onderzoek te doen.
- **Prestaties vieren:** Erken en vier prestaties van leerlingen, zowel grote als kleine. Dit kan gebeuren door mondelinge lof, certificaten, tentoonstellingen van het werk van leerlingen of vieringen voor de hele klas. Positieve beloning stimuleert blijvende betrokkenheid en motivatie.

3. Loopbaanbegeleiding en ondersteuning

Loopbaanbegeleiding en -ondersteuning moeten vanaf de eerste fasen van het onderwijs in de leerplannen worden geïntegreerd. Een verkeerde schooloriëntatie of een totaal gebrek aan richting leidt vaak tot schooluitval en vroegtijdig schoolverlaten. Leerlingen met een loopbaanplan⁵ zullen eerder op school blijven en zich meer inzetten voor hun opleiding. Het kan apart worden ontwikkeld of worden ingebed in het curriculum, bijvoorbeeld in de context van verschillende vakken. Ondersteuning van loopbaanbegeleiding op school is essentieel om leerlingen te helpen weloverwogen beslissingen te nemen over hun toekomst. Loopbaanbegeleiding is een doorlopend proces dat samenwerking vereist tussen docenten, begeleiders, bestuurders en de gezinnen van leerlingen. Door loopbaanbegeleidingsinitiatieven actief te ondersteunen, kun je een belangrijke rol spelen om leerlingen te helpen weloverwogen beslissingen te nemen over hun toekomstige loopbaan.

Hier volgen enkele suggesties over hoe je kunt bijdragen aan loopbaanbegeleiding op school:

- **Onderzoek aanmoedigen:** Moedig leerlingen aan om een breed scala aan carrièremogelijkheden te verkennen. Laat ze begrijpen dat er talloze paden zijn en dat ze best van gedachten mogen veranderen. Bied bronnen zoals boeken, websites en gastsprekers om hen kennis te laten maken met verschillende loopbanen.
- **Samenwerken met loopbaanbegeleiders:** Werk nauw samen met de loopbaanadviseurs van de school. Zij hebben expertise in het begeleiden van studenten en kunnen waardevolle inzichten verschaffen. Stem met hen af om carrièrebeurzen, workshops of individuele adviesessies te organiseren.
- **Mogelijkheden tot netwerken bieden:** Zorg ervoor dat professionals uit verschillende vakgebieden de school bezoeken en in contact komen met studenten. Deze interacties kunnen leerlingen inspireren, kennis uit de eerste hand geven over verschillende loopbanen en hen helpen een professioneel netwerk op te bouwen.
- **Organiseer informatiesessies:** Organiseer sessies waar professionals of alumni hun loopbaantrajecten, ervaringen en advies kunnen delen. Zo krijgen studenten inzicht in verschillende bedrijfstakken en begrijpen ze welke vaardigheden en kwalificaties nodig zijn voor verschillende loopbanen.
- **Het uitvoeren van geschiktheids- en interessebeoordelingen:** Ondersteun de administratie bij het implementeren van beoordelingen van de geschiktheid en interesse van leerlingen. Deze beoordelingen kunnen waardevolle inzichten verschaffen in de sterke punten, interesses en mogelijke carrièremogelijkheden van leerlingen. Gebruik de resultaten om discussies te sturen en advies op maat te geven.
- **Stagemogelijkheden bieden:** Stimuleer partnerschappen met lokale bedrijven, organisaties of leden van de gemeenschap die stagemogelijkheden kunnen bieden aan studenten. Praktijkervaring kan studenten helpen praktische kennis op te doen, vaardigheden te ontwikkelen en loopbaantrajecten te verkennen.

⁵ Een carrièreplan geeft een overzicht van je korte- en langetermijndoelen en de acties die je kunt ondernemen om ze te bereiken. Loopbaanplannen kunnen je helpen bij het nemen van beslissingen over welke lessen je wilt volgen en bij het identificeren van de buitenschoolse activiteiten, onderzoeken en stages die van jou een sterke kandidaat voor een baan zullen maken.

- **Carrièregerelateerde workshops aanbieden:** Workshops geven over het schrijven van cv's, gespreksvaardigheden, strategieën voor het zoeken naar een baan en professionele etquette. Studenten uitrusten met de vaardigheden om zich een weg te banen op de arbeidsmarkt en te slagen in hun gekozen loopbaan.
- **Een loopbaancentrum onderhouden:** Richt een speciale ruimte of een online platform in waar studenten toegang kunnen krijgen tot carrièregerelateerde bronnen, zoals boeken, websites, vacatures en informatie over studiebeurzen. Zorg ervoor dat de bronnen regelmatig worden bijgewerkt en gemakkelijk toegankelijk zijn.
- **Mentorschapsprogramma's bevorderen:** Faciliteer mentorschapsprogramma's die studenten in contact brengen met professionals in hun interessegebied. Mentoren kunnen begeleiding bieden, hun ervaringen delen en studenten helpen carriëredoelen te stellen.
- **Voortdurend beoordelen en verbeteren:** Beoordeel regelmatig de effectiviteit van loopbaanbegeleidingsinitiatieven en vraag feedback van leerlingen, ouders en personeel. Gebruik deze feedback om de begeleiding te verbeteren en aan te passen aan de behoeften van studenten.

VOORBEELDEN VAN BEST PRACTICES

CARRIÈRE BEURZEN: organiseer carrièrebeurzen waar studenten in contact kunnen komen met vertegenwoordigers van hogescholen, universiteiten, beroepsopleidingen en werkgevers. Zo kunnen ze meer te weten komen over onderwijsprogramma's, carrièremogelijkheden en trends in de sector. Het zou waardevol zijn om leerlingen deel te laten nemen aan workshops om meer te weten te komen over verschillende loopbanen, hun interesses en vaardigheden te verkennen en inzicht te krijgen in de onderwijstrajecten en vooruitzichten op een baan die bij verschillende vakgebieden horen.

PROFESSIONELE GAST: nodig professionals uit verschillende bedrijfstakken uit om met studenten te spreken over hun loopbaantraject, verantwoordelijkheden en de vaardigheden die nodig zijn voor succes. Interviews kunnen waardevolle inzichten opleveren en studenten inspireren.

4. Buitenschoolse onderwijsactiviteiten

Buitenschoolse educatieve activiteiten, voornamelijk wanneer ze worden georganiseerd met belanghebbenden, verwijzen naar acties buiten het reguliere schoolcurriculum en bieden extra leerervaringen voor leerlingen. Deze activiteiten zijn bedoeld om de kennis, vaardigheden en persoonlijke ontwikkeling van leerlingen te verbeteren buiten de grenzen van het traditionele klassikale leren. Buitenschoolse en buitenschoolse educatieve activiteiten moeten het curriculum aanvullen en de participatie en sociale inclusie van leerlingen maximaliseren.

Hier volgt een beschrijving van veel voorkomende buitenschoolse educatieve activiteiten:

- **Clubs en organisaties:** Scholen hebben vaak een scala aan verschillende clubs en organisaties die inspelen op verschillende interesses en hobby's. Dit kunnen academische clubs zijn (bijv. wiskundeclub, wetenschapsclub), culturele clubs (bijv. toneelclub, muziekclub), sportclubs, debatteams en nog veel meer. Studenten kunnen lid worden van deze clubs om hun passies na te streven, nieuwe vaardigheden te ontwikkelen en samen te werken met gelijkgestemde leeftijdsgenoten.
- **Sport en lichamelijke activiteiten:** Deelnemen aan sportteams en fysieke activiteiten buiten de reguliere lessen lichamelijke opvoeding kan veel voordelen opleveren. Het bevordert fysieke fitheid, teamwerk, discipline en leiderschapsvaardigheden. Leerlingen kunnen aan verschillende sporten meedoen, zoals voetbal, basketbal, tennis, zwemmen, atletiek en vechtsporten.
- **Maatschappelijke dienstverlening:** houdt in dat studenten zich vrijwillig inzetten om anderen te helpen en bij te dragen aan hun gemeenschap. Deze activiteiten omvatten het organiseren van geldinzamelingsacties, deelnemen aan liefdadigheidsevenementen, bijles geven aan jongere leerlingen, helpen bij lokale milieuprojecten of vrijwilligerswerk doen in ziekenhuizen of verpleeghuizen. Maatschappelijke dienstverlening bevordert empathie, sociale verantwoordelijkheid en een gevoel van burgerplicht.
- **Wedstrijden en Olympiades:** Competities en Olympiades bieden leerlingen de kans om hun kennis en vaardigheden op verschillende gebieden te laten zien. Dit kunnen academische wedstrijden zijn (bijv. wetenschapsbeurzen, spellingswedstrijden, wiskundewedstrijden), kunstwedstrijden (bijv. muziekfestivals, kunsttentoonstellingen) en sportwedstrijden. Deelnemen aan deze evenementen bevordert gezonde competitie, kritisch denken, probleemoplossend vermogen en doorzettingsvermogen.
- **Workshops en vaardigheidsontwikkelingsprogramma's:** Workshops en vaardigheidsontwikkelingsprogramma's die ook in de buitenschoolse opvang worden georganiseerd, bieden gerichte training in specifieke interessegebieden. Deze omvatten onder andere coderingsworkshops⁶, creatieve schrijfprogramma's, leiderschapscursussen, STEM, technische en ondernemerschapsseminars en taalonderwijsprogramma's. Studenten kunnen via deze programma's nieuwe kennis opdoen, bestaande vaardigheden verfijnen en mogelijke carrièrepaden verkennen.
- **Excursies en uitstapjes:** Excursies bieden leerlingen de mogelijkheid om buiten het klaslokaal te leren door musea, historische locaties, wetenschapscentra, dierentuinen, botanische tuinen, bibliotheken en andere educatieve locaties te bezoeken. Deze ervaringen bieden praktijkgericht leren, bevorderen nieuwsgierigheid en ontdekking, en stellen leerlingen in staat om theoretische kennis te koppelen aan toepassingen in de echte wereld.

Deelname aan buitenschoolse educatieve activiteiten kan de horizon van leerlingen verbreden, persoonlijke groei stimuleren, sociale contacten opbouwen en essentiële levensvaardigheden ontwikkelen. Deze activiteiten vullen het leren in de klas aan en dragen bij aan een goed afgeronde opleiding.

⁶ Coderingsworkshops zijn educatieve sessies waarin deelnemers leren programmeren of hun programmeervaardigheden verbeteren. Deze workshops kunnen variëren van introductiecursussen voor beginners tot gevanceerde sessies voor ervaren programmeurs.

5. Leerlinggerichte benaderingen

Een leerlinggerichte aanpak (ook wel leerlinggerichte benadering genoemd) is een onderwijsfilosofie en -methodologie die de leerling centraal stelt in het leerproces. Het benadrukt de actieve betrokkenheid van leerlingen bij hun leerproces en bevordert hun autonomie, betrokkenheid en kritische denkvaardigheden. Een leerlinggerichte aanpak kan zeer effectief zijn bij het voorkomen van schooluitval. Door vroegtijdige leerachterstanden te identificeren en aan te pakken, kan worden voorkomen dat leerlingen achterop raken. Daarnaast biedt het extra ondersteuning en middelen om leerlingen met problemen te helpen hun achterstand in te halen en hen vertrouwen te geven in hun capaciteiten.

Hier volgt een beschrijving van leerlinggerichte benaderingen en hun belangrijkste kenmerken:

- **Actief leren:** Leerlinggerichte benaderingen moedigen leerlingen aan om actief deel te nemen aan het leren. In plaats van passief informatie te ontvangen van leraren, worden leerlingen aangemoedigd om deel te nemen, te onderzoeken en kennis te ontdekken door middel van verschillende activiteiten zoals discussies, groepswork, experimenten en projecten.
- **Gepersonaliseerd leren:** Leerlinggerichte benaderingen erkennen dat elke leerling unieke interesses, vaardigheden en leerstijlen heeft. Leerkrachten streven ernaar om een leeromgeving te creëren die tegemoet komt aan individuele behoeften en voorkeuren, zodat leerlingen in hun eigen tempo kunnen leren en zich kunnen richten op onderwerpen die hen interesseren.
- **Samenwerking en samen leren:** Leerlinggerichte benaderingen bevorderen samenwerkende leeromgevingen waar leerlingen samenwerken om problemen op te lossen, ideeën te delen en van elkaar te leren. Het oefenen van peer-learningactiviteiten, zoals groepsprojecten en peer-feedback, bevordert communicatievaardigheden, teamwerk en een dieper begrip van de leerstof.
- **Probleemgestuurd leren:** Leerlinggerichte benaderingen maken vaak gebruik van probleemgebaseerde leerstrategieën. Leerlingen worden geconfronteerd met echte problemen of scenario's die kritisch denken, analyse en probleemoplossende vaardigheden vereisen. Ze worden aangemoedigd om actief naar oplossingen te zoeken, informatie te onderzoeken en hun kennis toe te passen om deze problemen op te lossen, wat een dieper begrip van de leerstof bevordert.
- **Onderzoekend leren:** Leerlinggerichte benaderingen moedigen leerlingen aan om vragen te stellen, interessante onderwerpen te verkennen en actief op zoek te gaan naar antwoorden door middel van onderzoek. Leerkrachten faciliteren het leerproces door de onderzoeken van leerlingen te begeleiden, hen te helpen onderzoeksvaardigheden te ontwikkelen en een gevoel van nieuwsgierigheid en exploratie te stimuleren.
- **Competentiegericht leren:** Leerlinggerichte benaderingen richten zich op het ontwikkelen van relevante vaardigheden en kennis, moedigen actieve betrokkenheid bij het leerproces aan en bevorderen een beter begrip van de leerstof. Het helpt ook om tegemoet te komen aan de behoeften en leerstijlen van studenten, waardoor het onderwijs toegankelijker en meer inclusief wordt.
- **Het leren evalueren:** Leerlinggerichte benaderingen richten zich op continue evaluatie en feedback om het leren van studenten te ondersteunen. In plaats van alleen te vertrouwen op traditionele toetsen en examens, worden formatieve beoordelingen, zoals projecten, presentaties, portfolio's en zelfreflectie gebruikt om het begrip, de vooruitgang en de gebieden voor verbetering van studenten te meten.
- **Autonomie en eigenaarschap van leerlingen:** Leerlinggerichte benaderingen stellen leerlingen in staat om eigenaar te zijn van hun leerproces. Ze worden aangemoedigd om doelen te stellen, te

kiezen en te reflecteren op hun leerproces. Leerkrachten fungeren als facilitator en gids, bieden ondersteuning en middelen en laten leerlingen hun eigen leerproces sturen.

In het algemeen verschuiven leerlinggerichte benaderingen **de focus van een docentgericht model naar een model dat prioriteit geeft aan de behoeften, interesses en actieve betrokkenheid van leerlingen**. Deze benaderingen zijn gericht op het creëren van levenslange leerlingen die voorbereid zijn om door een steeds veranderende wereld te navigeren door autonomie, samenwerking, kritisch denken en probleemoplossende vaardigheden aan te moedigen.

6. Leerlingen met een hoog risico volgen

Leerlingen kunnen moeilijke periodes doormaken in hun sociale of gezinsleven of kunnen negatieve schoolervaringen hebben die hen op het verkeerde been zetten. Vroegtijdige detectie van leerproblemen, sociaal-emotionele problemen of tekenen van afhaken is van vitaal belang - voordat ze zich uiten in schoolverzuim of ongepast gedrag. Naast de "gewone" signalen van voortijdig schoolverlaten, is het essentieel om specifieke categorieën leerlingen te monitoren die statistisch gezien een groter risico lopen om de school voortijdig te verlaten. Het volgen van leerlingen met een hoog risico houdt in dat leerlingen met een hoger risico op academische, gedrags- of emotionele problemen nauwlettend worden geobserveerd en beoordeeld. Dit proces is erop gericht om potentiële problemen proactief te identificeren en aan te pakken om passende ondersteuning en interventies te bieden.

Er kunnen verschillende methoden en routines worden gebruikt, maar het identificeren van risicoleerlingen moet worden gevolgd door snelle en gerichte interventie. Er zijn drie interventieniveaus:

1. Universele ondersteuning - voor alle studenten.
2. Gerichte ondersteuning - voor groepen leerlingen met gematigde risico's of behoeften.
3. Individuele ondersteuning - intensieve interventie bij hoge risico's of behoeften.

7. Vluchtelingen, migranten en Roma

Kinderen uit kansarme etnische minderheidsgroepen zijn onevenredig vertegenwoordigd onder de ondermaatse presteerders op school en lopen een groter risico om de school vroegtijdig te verlaten (VSV). Vaak kunnen sociaal-culturele factoren zoals taalbarrières, discriminatie of (veronderstelde) wanverhoudingen in cultureel kapitaal ook aan de basis liggen van onderpresteren. Vooral kinderen met een migranten- of Roma-achtergrond worden vaak cultureel gemarginaliseerd binnen het onderwijssysteem. Hoewel vergelijkende gegevens schaars zijn, blijkt uit de beschikbare gegevens dat leerlingen met een Roma-achtergrond vaker de school voortijdig verlaten. Strategieën op dit gebied zijn onder andere:

- **Een uitnodigende omgeving creëren:** Ervoor zorgen dat de school een inclusieve en gastvrije sfeer bevordert voor alle leerlingen, ongeacht hun achtergrond. Diversiteit en respect voor verschillende culturen, talen en ervaringen bevorderen.
- **Taalondersteuning bieden:** Veel migranten kunnen te maken krijgen met taalbarrières. Bied taalondersteuningsprogramma's aan, zoals taallessen of tweetalig personeel, om hen te helpen deze uitdagingen te overwinnen en beter te integreren in de schoolgemeenschap.
- **Onderwijsbehoeften beoordelen:** Voer evaluaties uit om de onderwijsbehoeften en vaardigheden van migrantenleerlingen te bepalen. Dit zal je in staat stellen om onderwijsprogramma's op maat te maken en de juiste middelen te voorzien om hun leren en ontwikkeling te ondersteunen.
- **Culturele oriëntatie bieden:** Migrantenstudenten en hun familie helpen om de plaatselijke cultuur, gewoonten en het onderwijssysteem te begrijpen. Bied oriëntatiesessies of workshops aan om hen vertrouwd te maken met het beleid, de procedures en de beschikbare ondersteunende diensten van de school.
- **Intercultureel onderwijs:** impliceert een schoolklimaat dat een positieve waardering uitdrukt voor de migranten- en etnische minderhedenculturele achtergrond van leerlingen en dat de communicatie tussen leerlingen vergemakkelijkt via tweetalige coördinatoren en interculturele adviseurs.
- **Samenwerken met ouders en voogden:** Zet effectieve communicatiekanalen op met ouders of voogden van migrantenleerlingen. Houd hen op de hoogte van de vooruitgang van hun kind, de activiteiten en de beschikbare ondersteunende diensten. Stimuleer hun betrokkenheid bij de schoolgemeenschap en vraag naar hun inbreng in zaken die het onderwijs van hun kind beïnvloeden.
- **Begeleiding, culturele bemiddeling en sociale steun bieden:** Migrantenstudenten kunnen te maken krijgen met verschillende uitdagingen, waaronder emotionele en sociale aanpassingsproblemen. Bied adviesdiensten aan of breng ze in contact met ondersteunende netwerken, zoals culturele verenigingen of gemeenschapsorganisaties, die hulp op maat kunnen bieden.
- **Samenwerken met externe agentschappen:** Ontwikkel samenwerkingsverbanden met relevante overheidsinstanties, non-profitorganisaties of gemeenschapsgroepen die gespecialiseerd zijn in het ondersteunen van migranten. Deze samenwerkingsverbanden kunnen extra middelen en expertise bieden om beter in te spelen op de behoeften van migrantenstudenten met een hoog risico.
- **Discriminatie opsporen en aanpakken:** Wees waakzaam bij het opsporen en aanpakken van discriminatie of vooroordelen jegens migrantenleerlingen. Implementeer antidiscriminatiebeleid en promoot een veilige en inclusieve omgeving voor iedereen in de schoolgemeenschap.
- **Professionele ontwikkeling voor personeel:** Bied opleiding en professionele ontwikkeling aan leerkrachten en personeel om hun culturele competentie en begrip van de unieke uitdagingen van migrantenleerlingen te vergroten. Dit zal hen in staat stellen om betere ondersteuning te bieden en hun onderwijsstrategieën hierop af te stemmen.

8. Leerlingen met speciale onderwijsbehoeften (SEN) en leerproblemen

Het monitoren van leerlingen met speciale onderwijsbehoeften (SEN) en leerproblemen is van vitaal belang om inclusief onderwijs te bieden en ervoor te zorgen dat alle leerlingen de ondersteuning krijgen die ze nodig hebben. Adequate ondersteuning voor leerlingen met beperkingen en leerproblemen is afhankelijk van een schoolbrede aanpak, inclusief een duidelijke focus op leren voor iedereen; erkenning van verschillende soorten prestaties (niet alleen academisch succes); effectief en gedistribueerd schoolleiderschap; samenwerking van scholen met de lokale gemeenschap; en participatie van leerlingen en hun families in beslissingen over hun leren. Hier zijn enkele belangrijke punten om te overwegen als het gaat om het monitoren van deze leerlingen:

- **Geïndividualiseerde onderwijsplannen (IEP's):** Leerlingen met SEN⁷ hebben vaak een geïndividualiseerd onderwijsplan dat hun specifieke leerdoelen, aanpassingen en ondersteuningsstrategieën beschrijft. Regelmatige monitoring helpt bij het volgen van hun vooruitgang in de richting van deze doelen en identificeert gebieden waar extra ondersteuning nodig is.
- **Beoordelingen en evaluaties:** Scholen kunnen verschillende beoordelingen en evaluaties gebruiken om de academische, sociale en emotionele ontwikkeling van leerlingen met SEN te meten. Deze beoordelingen kunnen formeel zijn (gestandaardiseerde tests) en informeel (observaties van de leerkracht, checklists, portfolio's). De resultaten helpen om inzicht te krijgen in de sterke punten en probleemgebieden van de leerling.
- **Voortgangscntrole:** Voortdurende monitoring is cruciaal voor het bijhouden van de SEN-voortgang van leerlingen. Het kan gaan om het regelmatig verzamelen en analyseren van gegevens om hun ontwikkeling in de loop van de tijd te beoordelen. Hierdoor kunnen opvoeders verbeteringsgebieden identificeren, strategieën aanpassen en noodzakelijke aanpassingen maken aan hun onderwijsplannen.
- **Interventie en ondersteunende diensten:** Monitoring stelt opvoeders in staat om te bepalen wanneer aanvullende interventie of ondersteunende diensten nodig zijn. Het kan gaan om gespecialiseerde onderwijsmethoden, ondersteunende technologieën, therapiediensten of counseling. Regelmatige monitoring helpt om de effectiviteit van deze interventies te beoordelen en de nodige aanpassingen te doen.
- **Feedback en reflectie:** Bij het monitoren van SEN-leerlingen hoort ook het geven van feedback en het reflecteren op hun vooruitgang. Leerkrachten en ondersteunend personeel kunnen leerlingen constructieve feedback geven, gericht op hun prestaties en verbeterpunten. Regelmatige reflectie helpt bij het identificeren van succesvolle strategieën en gebieden waar iemand verdere ondersteuning nodig heeft.
- **Inclusie en differentiatie:** Scholen moeten specifieke indicatoren identificeren en benadrukken om een inclusieve leeromgeving te creëren waarin leerlingen met SEN volledig kunnen participeren. Opvolging helpt bij het bepalen van de doeltreffendheid van inclusiepraktijken en differentiatiestrategieën die tegemoetkomen aan individuele leerbehoeften.

Het is belangrijk op te merken dat monitoring niet alleen gericht moet zijn op tekortkomingen of uitdagingen, maar ook de sterke punten en prestaties van leerlingen met SEN moet erkennen en vieren. Het doel is om gerichte ondersteuning te bieden en een inclusieve onderwijservaring te creëren die hun potentieel maximaliseert.

⁷ SEN= Special Educational Needs zoals zeer slechthorende leerlingen, leerlingen met tijdelijk gehoorverlies, niet moedertaal sprekers, leerlingen met ADHD en autistime.

VOORBEELDEN VAN BEST PRACTICES

GEINDIVIDUALISEERDE ONDERWIJSPLANNEN: Persoonlijke onderwijsplannen ontwikkelen die specifieke aanpassingen, modificaties en ondersteuning beschrijven om tegemoet te komen aan de unieke leerbehoeften van leerlingen. Gespecialiseerde instructie, ondersteunende technologieën en hulpmiddelen bieden om leerlingen met problemen toegang te geven tot het lesprogramma en actief deel te laten nemen aan activiteiten in de klas.

VAARDIGHEIDS- EN BEKWAAMHEIDSASSESSMENTS: Deze beoordelingen kunnen inzicht geven in geschikte onderwijs- en loopbaantrajecten en leerlingen en leerkrachten helpen om hun onderwijskeuzes daarop af te stemmen. Deze assessments kunnen worden uitgevoerd door middel van papieren of multimedia vragenlijsten en interviews.

EXTRA SCHOOLCOURSUSSEN: zij bieden begeleiding en ondersteuning aan leerlingen en helpen hen het hoofd te bieden aan academische, persoonlijke en sociale uitdagingen. Deze cursussen kunnen advies en interventies bieden en leerlingen die dreigen af te haken in contact brengen met hulpbronnen om in hun behoeften te voorzien.

CONTACTPERSOON CULTURELE ORIËNTATIE: kan een leerkracht zijn die leerlingen helpt hun nieuwe culturele en educatieve omgeving te begrijpen en zich eraan aan te passen door oriëntatieprogramma's, culturele gevoeligheidsstraining voor personeel en mogelijkheden voor leerlingen om hun cultuur te delen, aan te bieden. Het is tevens essentieel om taalondersteuning te bieden als dat nodig is.

BRIDGE PROJECTS: projecten die zijn ontworpen om leerlingen een ervaring buiten de klas te bieden dat hen in staat stelt en ondersteunt om terug te keren naar school of om van school over te stappen naar een beroepsopleiding of de arbeidsmarkt (bijv. stage, bèta/technische workshops, klassikale lessen afgewisseld met technische activiteiten in samenwerking met beroepsopleidingscentra of bedrijven). Overschakelen van een op de inhoud gerichte aanpak naar een praktische aanpak van leren stimuleert de motivatie om te leren.

FAMILIEBETROKKENHEID

1. Communicatie en informatie

Scholen zijn essentieel in het ontwikkelen en onderhouden van communicatie- en informatiestromen met ouders. Er zijn **verschillende communicatiemiddelen** die scholen kunnen gebruiken om gezinnen effectief te bereiken. De keuze van de middelen hangt af van de middelen van de school, de voorkeuren van de gezinnen en de aard van de communicatie. Het is ook belangrijk om rekening te houden met de privacy- en veiligheidsaspecten van de communicatiemiddelen, zodat gevoelige informatie via veilige kanalen wordt gedeeld. Te gebruiken formele hulpmiddelen:

- **Conferenties tussen ouders en leerkrachten:** Organiseer persoonlijke ontmoetingen tussen ouders en leerkrachten om de vooruitgang van het kind te bespreken, problemen aan te pakken en doelen te stellen. Deze conferenties bieden de mogelijkheid voor gedetailleerde en persoonlijke communicatie.
- **Nieuwsbrieven:** Stuur regelmatig nieuwsbrieven naar gezinnen met updates over schoolevenementen, belangrijke data, academische tips en andere relevante informatie.

Nieuwsbrieven kunnen worden afgedrukt, naar huis worden gestuurd of elektronisch worden verspreid via e-mail of de website van de school.

- **Website van de school:** Een bijgewerkte en informatieve website onderhouden waar gezinnen informatie kunnen vinden over schoolbeleid, programma's, evenementen en aankondigingen. Zorg ervoor dat de website gebruiksvriendelijk en toegankelijk is voor alle gezinnen.
- **Mobiele apps:** Maak gebruik van mobiele apps die speciaal zijn ontworpen voor communicatie op school. Deze apps kunnen pushmeldingen sturen naar de smartphones van ouders en zo realtime updates geven over schoolactiviteiten, opdrachten, aanwezigheid en andere belangrijke informatie.
- **Sociale media:** Maak gebruik van sociale mediaplatforms zoals Facebook, Twitter of Instagram om contact te leggen met gezinnen. Deel schoolnieuws, foto's, prestaties en herinneringen. Sociale media kunnen een effectieve manier zijn om een breed publiek te bereiken en de betrokkenheid van ouders te stimuleren.
- **E-mail:** Gebruik e-mail als communicatiemiddel door regelmatig updates, herinneringen en aankondigingen rechtstreeks naar de e-mailadressen van ouders te sturen. Zorg ervoor dat de e-mails beknopt, duidelijk en gemakkelijk leesbaar zijn.
- **Sms-berichten:** Gebruik een sms-systeem om ouders snelle herinneringen, dringende mededelingen of tijdgevoelige informatie te sturen. Sms-berichten worden vaak direct gelezen, waardoor ze een effectief hulpmiddel zijn voor directe communicatie.
- **Geautomatiseerde telefoongesprekken:** Gebruik een geautomatiseerd telefoonsysteem om belangrijke berichten door te geven, zoals sluitingen van scholen, waarschuwingen voor noodgevallen of herinneringen aan evenementen. Geautomatiseerde telefoongesprekken kunnen snel een groot aantal gezinnen bereiken.
- **Digitale portfolio's:** Implementeer digitale portfolio-platforms waar leerkrachten het werk, de vooruitgang en de prestaties van leerlingen kunnen delen met ouders. Het geeft ouders een realtime overzicht van de "schoolreis" van hun kind.

Het is goed om gezinnen te ondervragen om inzicht te krijgen in de communicatiemethoden die hun voorkeur hebben en om waar mogelijk rekening te houden met hun voorkeuren. **Naast de formele communicatiemethoden zijn er aanvullende maatregelen nodig** om verschillende groepen ouders te bereiken, waaronder ouders met verschillende opvoedingsstijlen en een verschillende mate van 'afstand' tot de school. Pogingen om deze doelgroepen te bereiken, kunnen bestaan uit:

1. gepersonaliseerde uitnodigingen,
2. outreachactiviteiten,
3. gebruik maken van culturele bemiddelaars, mentoren en ondersteuning van lokale NGO's.

Schoolleiders en leerkrachten moeten relationele en communicatieve vaardigheden hebben of ontwikkelen. Communicatie moet uit het volgende bestaan:

- **Wederzijds, evenwichtig en doorlopend zijn.** Enerzijds is het van vitaal belang om ervoor te zorgen dat ouders en gezinnen de nodige informatie ontvangen over de schoolactiviteiten en de prestaties en vooruitgang van hun kind(eren), wat hun verplichtingen en verantwoordelijkheden als ouder zijn en hoe zij bijdragen aan het leren van hun kinderen. Aan de andere kant moeten scholen ook luisteren naar de mening van ouders, ook naar ouders die minder betrokken zijn bij het onderwijs van hun kinderen.
- **Duidelijk zijn** en rekening houden met de verschillende culturele en economische achtergronden van elk gezin.

- **Divers zijn** en heterogene groepen ouders bereiken, zoals ouders uitnodigen om docenten te ontmoeten, of meer informele initiatieven, zoals welkomstsessies aan het begin van het schooljaar, open dagen en facultatieve of feestelijke activiteiten om de communicatie en het wederzijds begrip te versterken en ook het organiseren van tussentijdse sessies om het curriculum, de waarden, de missie en loopbaanbegeleiding van de school uit te leggen.

VOORBEELDEN VAN BEST PRACTICES

WHATSAPP GROEPEN: maak een speciale WhatsApp-groep aan voor communicatie tussen school en families. Je kunt deze groep gebruiken om belangrijke updates, herinneringen, aankondigingen en algemene informatie over schoolevenementen en -activiteiten te delen. Als je families hebt die verschillende talen spreken, kun je overwegen de vertaalfunctie van WhatsApp te gebruiken of meertalige ondersteuning aan te bieden. Dit minimaliseert taalbarrières en maakt het voor alle gezinnen begrijpelijk om de gedeelde informatie te begrijpen.

HUISBEZOEKEN: Huisbezoeken kunnen een krachtige strategie zijn om het fenomeen drop-out aan te pakken en gezinnen te betrekken bij de ondersteuning van het onderwijs van hun kinderen. Ze bieden de mogelijkheid om persoonlijke relaties op te bouwen tussen leerkrachten en gezinnen en vertrouwen op te bouwen door oprechte interesse te tonen in het welzijn en het succes van de leerling. Inzicht in de thuissituatie, culturele achtergrond en gezinsdynamiek van de leerling kan leerkrachten helpen om hun aanpak af te stemmen op de leerling en om eventuele problemen aan te pakken. Na een huisbezoek is het essentieel om regelmatig met de gezinnen te communiceren en doorlopende ondersteuning en follow-up te bieden om de besproken strategieën te implementeren en de voortgang van de leerling te volgen. Het is belangrijk om op te merken dat huisbezoeken een goede planning, middelen en training van het schoolpersoneel vereisen. Scholen moeten protocollen en richtlijnen opstellen om de veiligheid en effectiviteit van huisbezoeken te waarborgen, waaronder het verkrijgen van de juiste toestemming en het naleven van ethische overwegingen en privacybeleid.

LUISTERCENTRA: een luistercentrum in een school voor ouders van leerlingen die dreigen af te haken, dient als een speciale ruimte of bron waar ouders hun zorgen kunnen uiten, steun kunnen zoeken en begeleiding kunnen krijgen. Het is bedoeld om een veilige en gastvrije omgeving te bieden waar ouders hun perspectieven en ervaringen kunnen delen. Wijs binnen de school een besloten en comfortabele ruimte aan waar ouders vertrouwelijke gesprekken kunnen voeren met getrainde medewerkers. Deze ruimte moet uitnodigend zijn en open communicatie bevorderen. Stel getrainde medewerkers aan, zoals adviseurs, maatschappelijk werkers of oudercontactpersonen, om in het luistercentrum te werken. Deze personen moeten beschikken over uitstekende communicatieve vaardigheden, empathie en het vermogen om te luisteren en actief ondersteuning te bieden. Voorzie ouders van informatie over beschikbare hulpbronnen, zowel binnen de school als in de gemeenschap, die hen kunnen helpen bij het aanpakken van hun zorgen. Het kan hierbij gaan om adviesdiensten, steungroepen, onderwijsprogramma's of sociale diensten. Moedig ouders aan om feedback te geven over hun ervaringen in het luistercentrum en gebruik deze feedback om de geboden diensten voortdurend te verbeteren. Zorg voor follow-up bij de ouders om er zeker van te zijn dat hun zorgen worden aangepakt en dat ze de nodige steun krijgen.

VERTEGENWOORDIGER(S) VAN DE OUDERS: Als dit nog niet bestaat op jouw school, implementeer dan een benoemingsproces om geïnteresseerde ouders te identificeren die als vertegenwoordiger willen optreden. Geef duidelijke richtlijnen en criteria voor de nominatie, zoals de verplichting om vergaderingen bij te wonen, het vermogen om effectief te communiceren en een oprechte interesse in het ondersteunen van het succes van leerlingen. Afhankelijk van het aantal geïnteresseerde ouders, kun je oudervertegenwoordigers selecteren of verkiezingen houden om hen te kiezen. Zorg voor een eerlijk en transparant proces, zodat ouders een stem hebben in het kiezen van hun vertegenwoordigers. Geef informatie over het onderwijssysteem, het schoolbeleid en strategieën om risicoleerlingen te betrekken en te ondersteunen. Regelmatige bijeenkomsten of forums organiseren waar oudervertegenwoordigers kunnen samenwerken met schoolpersoneel, bestuurders en andere belanghebbenden. Tijdens deze bijeenkomsten kunnen specifieke problemen worden geïdentificeerd die bijdragen aan voortijdig schoolverlaten, kunnen inzichten vanuit het perspectief van ouders worden gedeeld en kunnen gezamenlijk strategieën en initiatieven worden ontwikkeld om het probleem aan te pakken. Moedig oudervertegenwoordigers aan om op te komen voor de behoeften en zorgen van ouders en leerlingen die dreigen af te haken. Zij kunnen dienen als brug tussen de school en de ouders, en de uitdagingen en aanbevelingen effectief overbrengen aan de belanghebbenden. Erken en waardeer de bijdragen van oudervertegenwoordigers in de strijd tegen schooluitval. Toon waardering door middel van publieke erkenning, certificaten van waardering of betrokkenheid bij besluitvormingsprocessen.

2. Ouderinzet in het schoolbestuur

De ideale situatie is een directe samenwerking tussen leerkrachten en ouders om het kind te helpen in het onderwijsproces. We moeten onderscheid maken tussen ouderinzet en ouderbetrokkenheid. Het zijn twee verschillende concepten, hoewel ze er allebei zijn om het kind te helpen slagen op school en in het leven. Ouderinzet staat gelijk aan de deelname van ouders aan schoolactiviteiten en -projecten. Hier zijn leerkrachten degenen die de onderwijsdoelen bepalen.

Ouderbetrokkenheid is de mate waarin ouders zich inzetten om de studie van hun kinderen prioriteit te geven en hen thuis te ondersteunen.

Ouderinzet bij scholen leidt tot een hogere aanwezigheid, betere schoolprestaties, betere communicatie tussen school en ouders, het delen van expertise en het welzijn van leerlingen.

Brede ouderparticipatie in leerbeslissingen en de organisatie van de school en haar activiteiten bevordert transparantie en een betere aanpassing aan de werkelijke behoeften van het gezin. Het creëert een groter gevoel van gedeelde verantwoordelijkheid voor het onderwijs. Er bestaan formele procedures om het recht van ouders om deel te nemen aan bepaalde vormen van besluitvorming op school te

waarborgen, bijvoorbeeld door vertegenwoordiging van ouders in schoolbesturen en -raden. Ouders moeten worden aangemoedigd om deel te nemen aan de verschillende school- en klassenraden.

Je kunt verschillende goede methoden implementeren om gezinnen bij de school te betrekken en schooluitval te voorkomen. Elke gemeenschap en school is uniek, dus het is van essentieel belang om de specifieke behoeften en beschikbare middelen te beoordelen om deze werkwijzen op maat te maken. Regelmatige evaluatie en feedback van ouders en leerlingen kan helpen om deze inspanningen te verfijnen en ervoor te zorgen dat ze effectief zijn in het voorkomen van schooluitval.

Vergeet ook niet dat er minder formele benaderingen nodig zijn om alle ouders tegemoet te komen. Het is cruciaal om ervoor te zorgen dat ouders en gezinnen met een kwetsbaardere sociaaleconomische achtergrond adequaat vertegenwoordigd zijn in de besluitvorming op school. Minder formele bijeenkomsten kunnen helpen om ouders die verder weg wonen te bereiken en te betrekken bij het schoolleven. Schoolleiders spelen een belangrijke rol bij het bevorderen van ouderinzet via participatieve plannings- en evaluatieprocessen. Praktische strategieën om toe te passen zijn:

- **Oudervereniging:** De Oudervereniging werkt samen met de directeur, het personeel en de directie aan effectieve partnerschappen tussen thuis en school. Zij kan de directeur en het bestuur adviseren over beleidskwesties en incidenten die een herziening van het schoolbeleid vereisen, zoals pesten, veiligheid, huiswerk, inschrijving, gedragsproblemen, enz. Andere taken kunnen bestaan uit het ondersteunen van ouders in de school, het voorstellen en organiseren van buitenschoolse activiteiten en het uitnodigen van sprekers om de ouders toe te spreken over actuele of relevante onderwerpen.
- **Ouderraden:** Een Ouderraad is een groep ouders die alle ouders van de school vertegenwoordigt. Elke ouder met een kind op school kan zich opgeven als vrijwilliger om lid te worden van de Ouderraad. Ouders kunnen lid zijn van de Ouderraad zolang zij dat willen. De rol van de Ouderraad is om de school te ondersteunen in haar werk met ouders; de standpunten van alle ouders te vertegenwoordigen; het contact tussen de school, ouders, leerlingen en de bredere lokale gemeenschap te bevorderen; minstens jaarlijks verslag uit te brengen aan het Ouderforum (alle ouders) en zelfs fondsen te werven (tenzij een aparte vereniging dit namens de school doet).

VOORBEELDEN VAN BEST PRACTICES

ENQUÊTE EN FEEDBACKMECHANISMEN: ontwikkel enquêtes of feedbackmechanismen om input van ouders te verzamelen over belangrijke bestuursaangelegenheden op school. Denk hierbij aan online enquêtes, ideeënbussen of open forums waar ouders hun gedachten en suggesties kwijt kunnen. Analyseer de ontvangen feedback actief en neem deze mee in het besluitvormingsproces.

ANTI-DROPOUT COMMISSIE TOEGANKELIJK VOOR FAMILIES: vorm een kernteam van schoolpersoneel, ouders en leden van de gemeenschap die gepassioneerd zijn over het aanpakken van schooluitval. Dit team is verantwoordelijk voor het plannen en implementeren van het anti-drop-out commissie initiatief. Definieer duidelijk de doelstellingen van deze commissie, zoals het vergroten van het bewustzijn over vroegtijdige schoolverlating, het stimuleren van ouderinzet en het implementeren van strategieën om vroegtijdige schoolverlating te voorkomen. Zorg ervoor dat deze doelstellingen overeenkomen met de missie en doelen van de school. Bepaal de samenstelling van de antidrop-out commissie. Hierin moeten vertegenwoordigers van verschillende belanghebbenden zitten, zoals ouders, leerkrachten, leerlingen, schoolbestuurders, gemeenschapsleiders en lokale organisaties. Zorg voor diversiteit en vertegenwoordiging van verschillende perspectieven. Moedig gezinnen aan om interesse te tonen in deelname aan de commissie. Plan regelmatige bijeenkomsten van de commissie, bij voorkeur één keer per maand of wanneer nodig. Zorg ervoor dat de vergaderingen inclusief zijn en open discussies, brainstormsessies en gezamenlijke besluitvormingsmogelijkheden bieden. Zorg voor bronnen, workshops en informatiesessies voor ouders over het belang van onderwijs, opvoedingsvaardigheden, academische ondersteuning en communicatiestrategieën. Voorzie ouders van middelen om het onderwijs van hun kind te ondersteunen en potentiële barrières voor het voorkomen van schooluitval aan te pakken.

3. Ouderinzet bij onderwijsactiviteiten

De inzet van ouders is een gedeelde verantwoordelijkheid met leerkrachten om kinderen te helpen bij hun onderwijsdoelen. Leerkrachten moeten weten in welke mate leerlingen op hun ouders kunnen rekenen en of leerlingen thuis begeleiding krijgen. Hoe minder begeleiding kinderen van hun ouders krijgen, hoe meer inzet van de leerkracht nodig is.

Het versterken van partnerschappen tussen gezin en school en het vergroten van de ouderparticipatie in de besluitvorming over onderwijs kan voortijdig schoolverlaten terugdringen. Ouders beïnvloeden de onderwijsresultaten van hun kinderen door specifieke aspecten van schoolgerelateerd leren te versterken. Door zichzelf te betrekken bij delen van het schooltraject van hun kinderen, geven ouders hun kinderen vaak belangstelling, aandacht, lof en beloningen voor gedrag dat fundamenteel is voor verschillende aspecten van schoolsucces.

Scholen moeten ook aandacht besteden aan het betrekken van ouders bij educatieve activiteiten vanuit diverse culturen of met verschillende educatieve ervaringen om de diversiteit van de interacties te vergroten. Elk kind heeft een andere achtergrond, behoeften, passies en begrip. Een betrokken ouder

kan leerkrachten dus de weg wijzen naar de punten waarop ze zich voor elk kind moeten richten. Het is de enige manier waarop een kind een succesvol onderwijstraject kan volgen.

Een positieve schoolcultuur is sterk afhankelijk van het welzijn van de leerlingen. In een klas waar leerlingen een gebrek aan betrokkenheid en zelfvertrouwen hebben, bang zijn om te falen en moeite hebben om de cursus te begrijpen, is het effect eerder negatief dan positief. Wanneer leerlingen echter weten dat er steun is thuis, op school en bij onderwijsactiviteiten en dat er aan hun behoeften wordt voldaan, nemen hun motivatie en zelfvertrouwen toe.

Enkele effectieve strategieën zijn het inzetten van ouders als vrijwilligers:

- Uitstapjes of dansavonden begeleiden, helpen in de klas (bijv. voorlezen, ondersteuning van de leerkracht) of een schoolevenement organiseren.
- Nieuwsbrieven vertalen in andere talen, telefoneren om anderen te informeren over schoolgerelateerde activiteiten of werken aan materiaal voor schoolevenementen.
- Helpen bij huiswerkclubs en naschoolse programma's
- Culturele en sportieve activiteiten organiseren
- Deelnemen aan activiteiten die verband houden met loopbaanonderwijs en -begeleiding, bijvoorbeeld door te praten over hun beroep en werkervaring.

VOORBEELDEN VAN BEST PRACTICES

FAMILIE TENTOONSTELLINGEN EN VOORSTELLINGEN: tentoonstellen van kunstwerken van leerlingen, voorstellingen of talentenjachten waar gezinnen aan kunnen deelnemen en de creatieve inspanningen van hun kinderen kunnen waarderen. Het bevordert zelfexpressie, schept zelfvertrouwen en stimuleert de steun van ouders voor de artistieke bezigheden van leerlingen.

LOOPBAANEVENEMENTEN/WORKSHOPS: plan een carrière-evenement, workshop of beurs waar ouders informatie kunnen delen over hun beroepen en loopbaantrajecten. Zo kunnen leerlingen verschillende carrièremogelijkheden verkennen en inzichten krijgen van hun ouders en andere professionals.

MENTORSHIP PROGRAMMA'S: zet mentorschapsprogramma's op waarbij ouders of leden van de gemeenschap als mentor kunnen optreden voor risicoleerlingen. Mentoren kunnen begeleiding, steun en aanmoediging bieden, als positief rolmodel fungeren en leerlingen helpen gemotiveerd te blijven om hun opleiding af te maken.

SUCCESEN VIEREN: erken en vier de prestaties van leerlingen en hun families. Dit kunnen prijsuitreikingen, diploma-uitreikingen en andere evenementen zijn die het belang van onderwijs benadrukken en leerlingen motiveren om naar school te blijven gaan.

OPENDEURDAGEN: ouders en familie worden uitgenodigd om de school te bezoeken, docenten en medewerkers te ontmoeten en meer te weten te komen over de programma's, het beleid en de activiteiten van de school.

4. Leren voor het hele gezin

Gezinsleren' verwijst naar elke activiteit waarbij kinderen en volwassen gezinsleden betrokken zijn (waarbij iedereen aan zijn leerresultaten werkt) en die bijdraagt tot **een leercultuur in het gezin**. Het verhogen van het opleidingsniveau van ouders is een succesvolle aanpak om voortijdig schoolverlaten te voorkomen. Wanneer ouders zelf educatieve activiteiten ondernemen, worden verschillende culturele en educatieve interacties binnen het gezin bevorderd. Leren binnen het gezin moedigt gezinsleden aan om samen te leren als en binnen het gezin. Het wordt ook wel 'intergenerationeel leren' genoemd. Het leren kan formeel of informeel zijn. Het omvat alles van gecertificeerde langetermijnopleidingen tot korte leuke gezinsactiviteiten en alles daartussenin. Gezinnen kunnen overal samen leren met een focus op intergenerationeel leren. Deze familie-

leeractiviteiten stellen ouders in staat om het leren van hun kinderen te ondersteunen.

Er moet ook een reeks aanvullende programma's zijn die zich richten op de behoeften van specifieke groepen, waaronder gezinnen met een laag inkomen en etnisch diverse groepen.

Leren in familieverband heeft een aanzienlijke impact op kinderen, volwassenen en de gemeenschap in het algemeen. Het kan gezinnen helpen om achterstanden aan te pakken en hun levenskansen te verbeteren. Deelnemen aan actief leren als gezin ontwikkelt zelfverzekerde en levenslange leerlingen.

Door gezinsleren kunnen ouders opnieuw aansluiting vinden bij het onderwijs en hun leven veranderen. Voor volwassenen die niet meer hebben geleerd, biedt het een kans om terug te keren op de leerladder - vaak omdat ze gemotiveerd zijn om hun kinderen te helpen. Gezinsleren-programma's kunnen ouders aanmoedigen om door te stromen naar verdere opleiding, kwalificaties en werk. Gezamenlijk leren is van cruciaal belang voor het gezinsleren, omdat het volwassenen ondersteunt en in staat stelt om positieve veranderingen door te voeren.

Veel professionals werken met gezinnen in leeromgevingen en ondersteunen de ontwikkeling van kinderen, jongeren en gezinnen. Hieronder vallen leerkrachten, onderwijsassistenten, begeleiders, medewerkers in de eerste levensjaren, medewerkers in de gezondheidszorg en sociale zorg, bibliothecarissen en medewerkers van lokale overheden, gezinscentra, musea, galerieën, erfgoedlocaties, muziekpodia en kunstorganisaties. Zij spelen een cruciale rol in de ondersteuning van de ontwikkeling van gezinnen die samen leren.

Enkele voorbeelden van het gebruik van 'Leren in familieverband':

- **Ouder-kind-leeractiviteiten:** organiseer ouder-kind-leeractiviteiten waarbij ouders en leerlingen kunnen samenwerken aan educatieve projecten of opdrachten. Denk hierbij aan wetenschappelijke experimenten, kunstprojecten of gezamenlijke onderzoeksprojecten.
- **Fitness- en welzijnsprogramma's voor gezinnen:** voer fitness- en welzijnsprogramma's uit waarbij zowel ouders als leerlingen betrokken zijn. Hieronder vallen gezinsfitnesslessen, yoga- of mindfulness-sessies of sportevenementen waaraan gezinnen samen deelnemen.
- **Maatschappelijke dienstverleningsprojecten:** gezinnen en leerlingen betrekken bij maatschappelijke dienstverleningsprojecten die een positieve invloed hebben op de samenleving.

Het gaat om vrijwilligerswerk in plaatselijke opvangcentra, het schoonmaken van parken of het organiseren van geldinzamelingen voor goede doelen.

- **Technologie workshops voor ouders en leerlingen:** geef workshops waar ouders en leerlingen samen leren over digitale tools, coderen of andere technologische vaardigheden. Creëer interactieve ruimtes waar gezinnen kunnen deelnemen aan praktische experimenten, uitdagingen en probleemoplossende activiteiten. Dit bevordert digitale geletterdheid en stimuleert samenwerking in het digitale tijdperk.
- **Wetenschapsbeurs:** organiseer een wetenschapsbeurs waar leerlingen en hun familie wetenschappelijke experimenten, onderzoeksprojecten of innovatieve uitvindingen kunnen laten zien. Moedig gezinnen aan om wetenschappelijke concepten te verkennen via interactieve tentoonstellingen en demonstraties.
- **Ouder-leerling sporttoernooi:** organiseer een vriendschappelijk sporttoernooi waar ouders en leerlingen teams kunnen vormen en het tegen elkaar kunnen opnemen in verschillende sporten of spellen. Dit bevordert teamwork, sportiviteit en gezonde competitie.
- **Loopbaanverkenningstentoonstelling:** organiseer een evenement waar gezinnen kunnen leren over verschillende loopbaantrajecten en verschillende beroepen kunnen verkennen. Nodig gastsprekers uit, organiseer carrièrewerkshops en geef gezinnen de kans om vragen te stellen en inzicht te krijgen in verschillende bedrijfstakken.

BETROKKENHEID VAN STAKEHOLDERS

Schoolgemeenschappen zijn essentieel voor een schoolbrede aanpak. Het zijn levendige en dynamische sociale groepen die naast leerlingen, leerkrachten, directeurs, personeelsleden, ouders ook bestaan uit (in het educatieve en sociale veld) onderwijsorganisaties, lokale overheid, jeugdorganisaties, gezondheids- en welzijnsorganisaties, culturele organisaties, sociale dienstverlenende organisaties, non-profit organisaties en stichtingen, vrijwilligersorganisaties en bedrijfsleven. Deze gemeenschappen komen samen in een schoolomgeving waar leren, groei en ontwikkeling plaatsvinden.

Schoolgemeenschappen geven een gevoel van saamhorigheid, gedeelde doelen en collectieve identiteit. Ze bevorderen samenwerking, teamwork en wederzijds respect tussen alle leden. Samen creëren ze een inclusieve, educatieve, arbeidsmarktgerichte en ondersteunende omgeving die het leren, de persoonlijke ontwikkeling en het algehele welzijn van alle betrokkenen bevordert. De samenstelling van een schoolgemeenschap kan variëren afhankelijk van de onderwijsinstelling.

In het algemeen moet de gemeenschap bestaan uit:

1. Multidisciplinaire teams binnen en buiten de school

Multidisciplinaire teams binnen scholen verwijzen naar professionals uit verschillende vakgebieden die samenwerken om de academische, sociale, emotionele en gedragsmatige behoeften van leerlingen te ondersteunen.

Deze teams hebben het potentieel om een scala aan diensten aan te bieden ter ondersteuning van jongeren die het risico lopen op een onderwijsachterstand en voortijdig schoolverlaten. Dit omvat bijvoorbeeld aandacht voor de taalontwikkeling van kinderen, geestelijke gezondheidszorg, emotionele ondersteuning, vaardigheden om pesten te voorkomen, hulp aan gemarginaliseerde gezinnen en ondersteuning bij het ontwikkelen van opvoedingsvaardigheden.

Het multidisciplinaire team moet een samenhangende aanpak ontwikkelen om complexe behoeften aan te pakken en interventies te plegen op verschillende niveaus binnen het individu, de groep, de klas, de school, het gezin en de gemeenschap. In plaats van dat elk teamlid afzonderlijk werkt om zijn eigen prioriteiten aan te pakken, vereist dit dat ze allemaal een gedeeld besef en begrip hebben van de resultaten die ze voor elke leerling willen bereiken en dat ze bepalen hoe ze hun gecombineerde expertise kunnen samenbrengen. Met andere woorden, een strategische en holistische aanpak gebaseerd op:

- **Planning in samenwerking:** Multidisciplinaire teams werken samen om uitgebreide plannen en strategieën te ontwikkelen voor de individuele behoeften van leerlingen. Hierbij kunnen leerkrachten, administrators, counselors, speciale opvoeders en andere professionals samenwerken om inclusieve leeromgevingen en ondersteuningssystemen te ontwerpen.
- **Ontwerp van geïndividualiseerde onderwijsplannen:** Teams stellen geïndividualiseerde plannen op voor leerlingen met een handicap of speciale behoeften, waarin specifieke doelen, aanpassingen en diensten worden beschreven die nodig zijn voor hun onderwijssucces. Deze plannen omvatten inbreng van leerkrachten, ouders, specialisten en de leerling, waardoor een gezamenlijke aanpak wordt gegarandeerd om aan hun unieke behoeften te voldoen.
- **Ondersteuning en interventie van leerlingen:** Multidisciplinaire teams identificeren leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, zowel op academisch, gedrags-, emotioneel als sociaal gebied. Ze kunnen gerichte interventies implementeren, zoals bijlesprogramma's, adviesdiensten, sociale vaardigheidstraining of gedragsmanagementplannen, om leerlingen te helpen bij het overwinnen van uitdagingen.
- **Professionele ontwikkeling:** Multidisciplinaire teams nemen deel aan voortdurende professionele ontwikkelingsactiviteiten om hun vaardigheden en kennis te vergroten. Het kan gaan om workshops, conferenties of trainingen gericht op inclusief onderwijs, gedifferentieerde instructie, bewustzijn van geestelijke gezondheid of culturele competentie.
- **Gegevensanalyse en beoordeling:** Teams werken samen om leerlinggegevens te analyseren, waaronder schoolprestaties, aanwezigheid en gedrag, om trends en verbeterpunten te identificeren. Aan de hand van beoordelingsgegevens kunnen ze weloverwogen beslissingen nemen over instructiestrategieën, aanpassingen in het curriculum of gerichte interventies om de vooruitgang van leerlingen te ondersteunen.
- **Betrokkenheid van ouders en gemeenschap:** Multidisciplinaire teams betrekken ouders en de bredere gemeenschap actief bij het onderwijs. Ze kunnen ouderavonden, workshops en voorlichtingsprogramma's organiseren om positieve relaties te bevorderen, input te verzamelen en de samenwerking tussen thuis en school te stimuleren voor het succes van leerlingen.
- **Verwijzing en consultatie:** teams verwijzen studenten door naar externe professionals, zoals psychologen, logopedisten, ergotherapeuten of maatschappelijk werkers, wanneer gespecialiseerde expertise nodig is. De teams kunnen ook samenwerken met deze professionals door hun input en begeleiding te vragen voor individuele gevallen.
- **Overgangsplanning:** Multidisciplinaire teams zorgen voor een soepele overgang van leerlingen van het ene niveau naar het andere, van de ene school naar de andere of van de ene onderwijsomgeving naar de andere. Het gaat om het ontwikkelen van overgangsplannen, het uitvoeren van beoordelingen en het coördineren met relevant personeel om de continuïteit van de ondersteuning te garanderen en verstoringen tot een minimum te beperken.

- **Onderzoek en innovatie:** Multidisciplinaire teams gebruiken onderzoek en innovatieve praktijken om onderwijs- en leerresultaten te verbeteren. Ze kunnen nieuwe instructiemethoden, technologieën of empirisch onderbouwde benaderingen onderzoeken, bijdragen aan de vooruitgang van het onderwijs en best practices delen binnen het vakgebied.
- **Beleidsbeïnvloeding:** Teams pleiten voor beleid en praktijken die gelijkheid, inclusiviteit en het welzijn van leerlingen bevorderen. Ze kunnen deelnemen aan belangengroepen, onderwijscomités of beleidsdialogen om lokale, regionale of nationale besluitvorming te beïnvloeden.

Deze maatregelen en acties ondersteunen de gezamenlijke en alomvattende aanpak van multidisciplinaire teams om de academische, sociale, emotionele en fysieke ontwikkeling van leerlingen binnen of buiten de schoolsetting te begeleiden.

➤ 2. Partnerschappen tussen school en arbeidsmarkt

Bewustzijn en begrip van de arbeidsmarkt is een integraal onderdeel van het onderwijs. Bedrijven spelen een belangrijke rol bij het ondersteunen van loopbaankeuzes en het verrijken van de leerervaring voor jongeren. Deze belanghebbenden hebben er alle belang bij om schooluitval te voorkomen, omdat het aansluit bij hun behoefte aan geschoolde arbeidskrachten, het aantrekken van talent, diversiteit, lagere wervingskosten, maatschappelijk verantwoord ondernemen, duurzaamheid op de lange termijn en sociale en economische ontwikkeling. Bovendien biedt dit soort samenwerking kansen voor voor risicoleerlingen of leerlingen met een hoog risico om werkervaring op te doen. Het leidt tot effectieve resultaten voor studenten die last hebben van theoretisch leren en beter reageren op praktijkervaringen. Daarom is een samenwerking tussen scholen en

de arbeidsmarkt essentieel. Dit partnerschap is bedoeld om de kloof te overbruggen tussen academisch onderwijs en de praktische vaardigheden en kennis die nodig zijn op de arbeidsmarkt. Dergelijke partnerschappen leveren aanzienlijke voordelen op voor alle betrokkenen: het belangrijkste is dat jongeren zich beter bewust worden van de arbeidsmarkt en er meer ervaring mee opdoen, dat ze de functie-eisen en verwachtingen van werkgevers beter begrijpen en dat hun schoolopleiding beter aansluit op de behoeften van werkgevers.

Voordelen van samenwerking tussen scholen en bedrijven bij het voorkomen van voortijdig schoolverlaten:

- **Afstemming van curricula:** onderwijsinstellingen werken samen met werkgevers om hun curricula af te stemmen op de vaardigheden en competenties die de arbeidsmarkt vereist. Dit zorgt ervoor dat studenten relevant, up-to-date onderwijs krijgen dat hen voorbereidt op de arbeidsmarkt.
- **Stages, leercontracten en bezoeken aan de werkplek:** Dit zorgt voor leertrajecten waarbij studenten praktijkervaring kunnen opdoen, hun kennis in de praktijk kunnen toepassen en branchespecifieke vaardigheden kunnen ontwikkelen. Stages en leerplekken maken studenten ervan bewust dat leren cruciaal is om competenties te verwerven.
- **Gast sprekers en branche-experts:** Scholen nodigen professionals uit verschillende sectoren uit om met studenten te spreken, hun ervaringen te delen en inzicht te geven in de eisen en behoeften van de arbeidsmarkt. Het helpt leerlingen om verschillende carrièrepaden, trends in de sector en specifieke vaardigheden waar vraag naar is, te begrijpen.

- **Jobbeurzen en loopbaanbegeleiding:** onderwijsinstellingen organiseren jobbeurzen en loopbaanbegeleidingssessies waar werkgevers rechtstreeks in contact kunnen komen met studenten. Dit vergemakkelijkt het netwerken, stelt studenten in contact met potentiële vacatures en helpt hen de verwachtingen van de arbeidsmarkt te begrijpen.
- **Samenwerkings-en onderzoeksprojecten:** Scholen werken samen met bedrijven en industrieën aan onderzoeksprojecten, innovatie-initiatieven en probleemoplossende activiteiten. Hierdoor kunnen studenten 21st -eeuwse vaardigheden ontwikkelen, aan echte uitdagingen werken om praktische vaardigheden op te doen en organisaties laten profiteren van nieuwe perspectieven en ideeën.
- **Adviesraden:** Scholen kunnen adviesraden oprichten die bestaan uit vertegenwoordigers van de arbeidsmarkt, zoals werkgevers, deskundigen uit de sector en alumni. Deze raden sturen op de ontwikkeling van het leerplan, trends in de sector, opkomende vaardigheden en personeelsbehoeften om ervoor te zorgen dat de onderwijsprogramma's relevant blijven en inspelen op de behoeften.
- **Professionele ontwikkeling voor leerkrachten:** Scholen werken samen met werkgevers om mogelijkheden voor professionele ontwikkeling voor leerkrachten aan te bieden. Dit helpt docenten en professoren om op de hoogte te blijven van de vooruitgang in de sector, onderwijsmethoden en nieuwe vaardigheidseisen, zodat ze studenten beter kunnen voorbereiden op de arbeidsmarkt.
- **Personeelsplanning- en onderzoek:** Scholen en werkgevers werken samen om de behoeften van de arbeidsmarkt te analyseren, lacunes in vaardigheden te identificeren en onderwijsprogramma's dienovereenkomstig te plannen. Deze samenwerking zorgt ervoor dat het aanbod van geschoolde afgestudeerden voldoet aan de vraag van de arbeidsmarkt, waardoor de werkloosheid daalt en de economische ontwikkeling toeneemt.

Samenwerking tussen scholen en de arbeidsmarkt bevordert een wederzijds voordelige relatie. Het verbetert de onderwijservaring voor leerlingen en rust hen uit met de nodige vaardigheden voor een succesvolle baan, terwijl het bedrijven voorziet van competente arbeidskrachten die afgestemd zijn op hun behoeften.

3. Partnerschappen tussen school en lokale (regionale) organisaties en gemeenten

Partnerschappen tussen scholen en lokale (en regionale) organisaties en gemeenten zijn samenwerkingsverbanden die zijn opgezet om de onderwijservaringen te verbeteren en de algemene ontwikkeling van leerlingen te ondersteunen. Deze partnerschappen verenigen onderwijsinstellingen en externe entiteiten om naar gemeenschappelijke onderwijsdoelen toe te werken, middelen te delen en diverse leermogelijkheden aan te bieden. Voortijdig schoolverlaten is een complex fenomeen. Het is afhankelijk van verschillende factoren (zoals psychologische problemen, gezondheidsproblemen, economische achterstand, gezinsproblemen, enz.) Het is van cruciaal belang om met al deze aspecten rekening te houden en ze op coherente wijze aan te pakken. Het soort ondersteuning dat leerlingen nodig hebben, hangt af van hun specifieke omstandigheden en soms van een reeks interventies op vele gebieden.

Het betekent dat verschillende belanghebbenden (uit verschillende domeinen, zoals maatschappelijke organisaties, gezondheidsorganisaties, culturele organisaties, het bedrijfsleven, enz.) samenwerken met de school om voortijdig schoolverlaten tegen te gaan. Een probleem met meerdere factoren vereist een multidimensionale of schoolbrede aanpak. Dit soort partnerschappen vereist een meer holistisch inzicht

in de manier waarop scholen, gezinnen, gemeenschappen en de burgermaatschappij kunnen samenwerken om de levensresultaten voor jongeren te verbeteren en hun gevoel van eigenwaarde en zelfvertrouwen te stimuleren. Het vereist ook een beter begrip van de manier waarop scholen invloed kunnen uitoefenen op de bredere gemeenschap om de familiale en sociale context waarbinnen kinderen en jongeren leren te beïnvloeden. Ouders en gezinnen uit kansarme milieus of ouders met negatieve schoolervaringen kunnen hiervan profiteren.

Voordelen van een brede onderwijsgemeenschap:

- **Partnerschappen aangaan:** Scholen zoeken actief naar partnerschappen met lokale en regionale organisaties, zoals bedrijven, non-profits, gemeenschapscentra en overheidsinstellingen. Het is belangrijk om te zoeken naar organisaties die aansluiten bij de missie en onderwijsdoelen van de school.
- **Gezamenlijke projecten:** Scholen en organisaties werken samen aan projecten die leerlingen echte leerervaringen bieden. Een school kan bijvoorbeeld samenwerken met een plaatselijke milieuorganisatie om een gemeenschappelijke tuin aan te leggen waar leerlingen leren over duurzame landbouw en het belang van ecologisch behoud.
- **Stages en mentorschapsprogramma's:** Scholen werken samen met lokale bedrijven en organisaties om stageprogramma's te ontwikkelen die leerlingen praktische werkervaring bieden. Daarnaast kun je mentorschapsprogramma's opzetten, waarbij studenten in contact worden gebracht met professionals uit verschillende vakgebieden die begeleiding en ondersteuning kunnen bieden.
- **Middelen en expertise delen:** Scholen en organisaties delen middelen en expertise om de onderwijsmogelijkheden te verbeteren. Een plaatselijk museum kan bijvoorbeeld toegang verlenen tot zijn tentoonstellingen en deskundigen, zodat leerlingen kunnen leren van primaire bronnen of deel kunnen nemen aan onderzoeksprojecten.
- **Deelnemen aan gemeenschapsevenementen:** Scholen nemen actief deel aan lokale en regionale evenementen die door gemeenten en organisaties worden georganiseerd. Deze betrokkenheid kan optredens, tentoonstellingen of presentaties van leerlingen omvatten die de talenten en prestaties van de school onder de aandacht brengen.
- **Samen problemen oplossen:** Scholen, organisaties en gemeenten werken samen om problemen in de gemeenschap aan te pakken. Ze ontwikkelen innovatieve oplossingen door samen te werken, zoals het voorkomen van schooluitval en vroegtijdig schoolverlaten, het implementeren van naschoolse programma's om jeugdwerkloosheid aan te pakken of het organiseren van gezamenlijke campagnes om gezondheid en welzijn te bevorderen.
- **Subsidiemogelijkheden:** Scholen onderzoeken subsidiemogelijkheden van lokale of regionale organisaties en gemeenten. Veel organisaties hebben financieringsprogramma's die speciaal bedoeld zijn om onderwijsinitiatieven te ondersteunen. Met dergelijke financiële steun kunt u samenwerkingsprojecten versterken.
- **Betrokkenheid van ouders en de gemeenschap:** Scholen moedigen ouders en leden van de gemeenschap aan om actief deel te nemen aan schoolactiviteiten en als vrijwilliger op te treden, bevorderen het gemeenschapsgevoel en bieden mogelijkheden voor samenwerking.
- **Regelmatige communicatie en bijeenkomsten:** Scholen zetten communicatiekanalen op binnen, buiten en tussen andere scholen, organisaties en gemeenten, zoals vergaderingen, nieuwsbrieven, online platforms of speciale comités om een voortdurende samenwerking en uitwisseling van ideeën te garanderen.

Onthoud dat elke samenwerking uniek is en dat het essentieel is om de aanpak af te stemmen op de specifieke behoeften en middelen van de school, de organisaties en de gemeente. Er moeten ook regelmatige evaluatie- en feedbackmechanismen zijn om de effectiviteit en de impact van de samenwerking te beoordelen.

ANTI-DROPOUT SCHOOLBESTUUR: stel een anti-drop-out schoolbestuur in dat duidelijke doelen en prioriteiten vaststelt voor drop-out preventie (zoals het verminderen van drop-out percentages, het verbeteren van de slaagpercentages, het bevorderen van de betrokkenheid van studenten en academische prestaties, etc.). Het schoolbestuur werkt nauw samen met wijkbeheerders om de effectieve implementatie van drop-out preventie-initiatieven in alle wijken te waarborgen. Deze samenwerking omvat regelmatige communicatie, het monitoren van de voortgang, het bieden van begeleiding en het evalueren van de impact van interventies.

EEN GEMEENSCHAP VAN BELANGHEBBENDEN CREËREN MET EEN GEZAMENLIJKE OVEREENKOMST OM SCHOOLUITVAL TE BESTRIJDEN: identificeer de belangrijkste belanghebbenden die een groot belang hebben bij het aanpakken van schooluitval. Dit kunnen ouders, leerkrachten, bestuurders, studenten, buurtorganisaties, lokale bedrijven en overheidsinstanties zijn. Organiseer een bijeenkomst of forum waar belanghebbenden kunnen samenkomen om het probleem van schooluitval, de impact ervan en het belang van gezamenlijke acties te bespreken, gemeenschappelijke doelen te stellen en de betrokkenheid van belanghebbenden te bevorderen. Definieer duidelijke en meetbare doelen waar alle belanghebbenden naartoe kunnen werken. Deze doelen kunnen bestaan uit het terugdringen van het aantal voortijdige schoolverlaters, het verbeteren van het aantal afgestudeerden, het vergroten van de betrokkenheid van studenten of het verbeteren van ondersteuningssystemen voor risicoleerlingen. Maak een formele overeenkomst en een actieplan waarin de strategieën, activiteiten en verantwoordelijkheden van alle belanghebbenden voor het bereiken van de gezamenlijke doelen worden beschreven. Wijs taken toe, stel tijdschema's voor implementatie vast en zorg ervoor dat het actieplan realistisch en haalbaar is. Creëer mogelijkheden voor belanghebbenden om succesvolle strategieën, interventies en best practices voor het aanpakken van schooluitval te delen. U kunt dit doen door middel van workshops, presentaties of discussies waar belanghebbenden van elkaars ervaringen kunnen leren en effectieve initiatieven kunnen kopiëren.

DIENSTVERLENENDE PROJECTEN: dienstverlenende projecten kunnen het doelbewustzijn, de sociale verantwoordelijkheid en de verbondenheid van leerlingen met hun gemeenschap bevorderen. Scholen kunnen samenwerken met maatschappelijke organisaties om zinvolle projecten te vinden waarmee leerlingen hun vaardigheden kunnen toepassen en een positieve bijdrage kunnen leveren aan de samenleving.

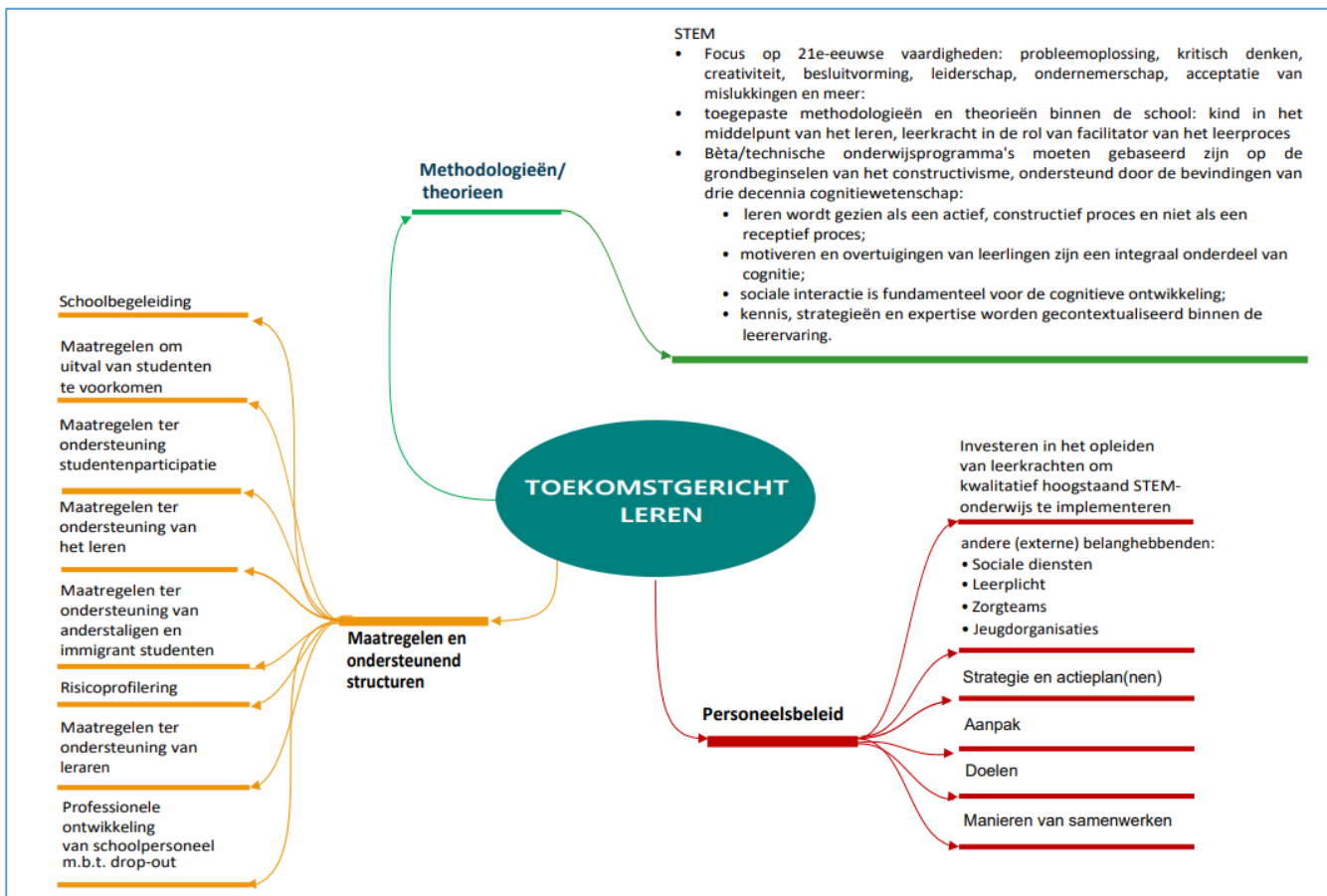
NASCHOOLSE PROGRAMMA'S EN BIJLESSEN: Door samen te werken met maatschappelijke organisaties kunnen scholen naschoolse programma's aanbieden die academische ondersteuning, verrijksactiviteiten en een veilige studentenruimte bieden. Deze programma's kunnen leerlingen helpen hun academische vaardigheden te verbeteren, hun interesses te verkennen en positieve relaties op te bouwen met medeleerlingen en mentoren.

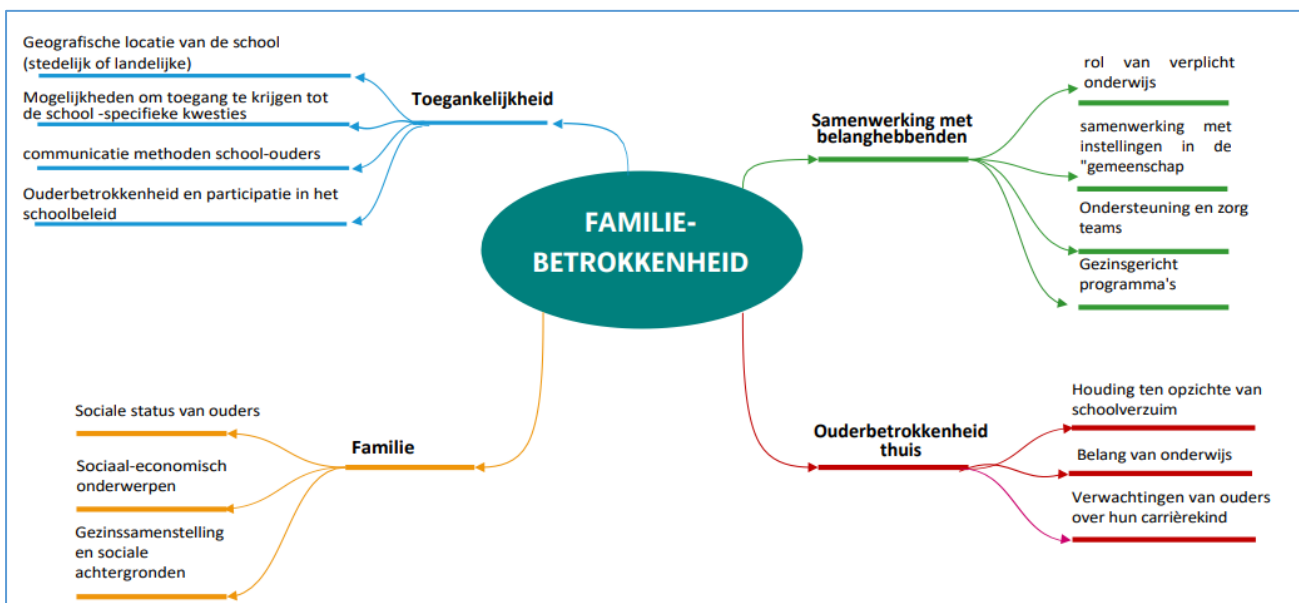
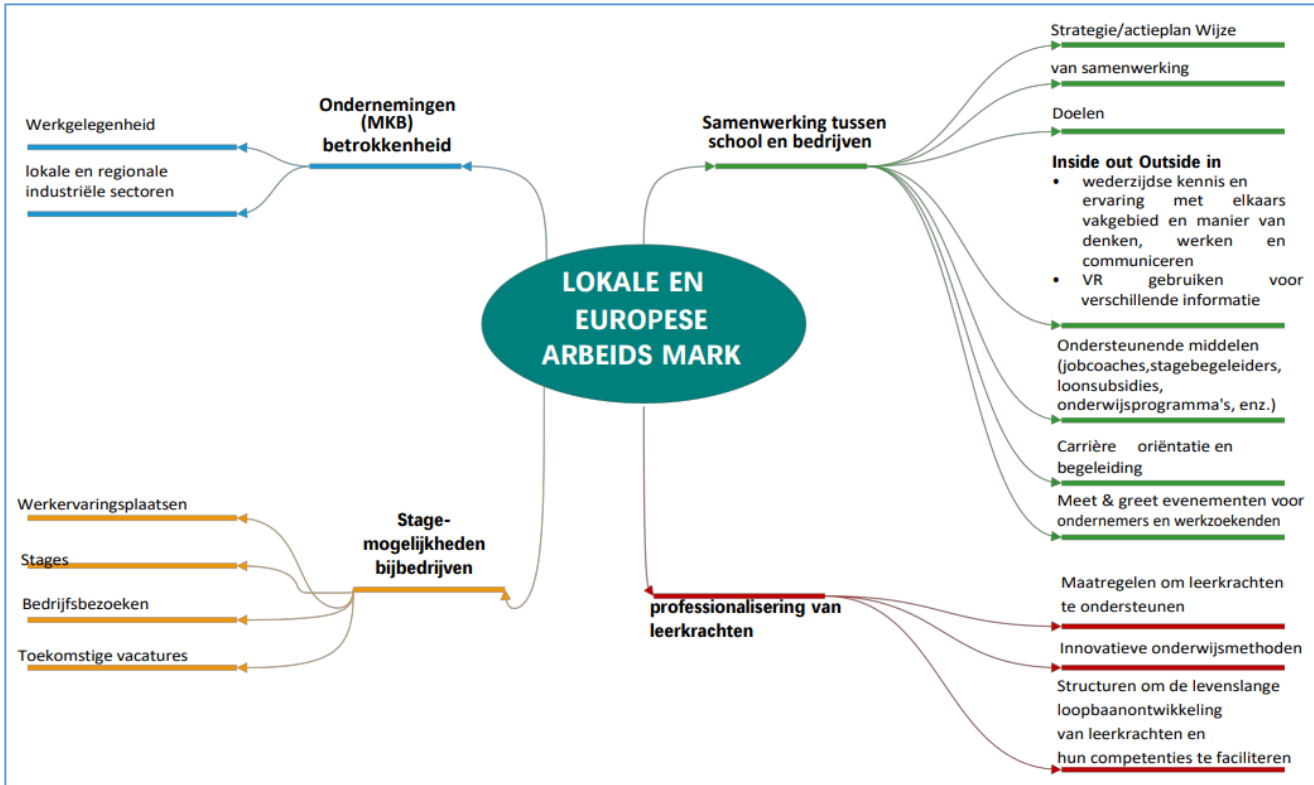
SAMENWERKING OP DE ARBEIDSMARKT: waar werkgevers, overheden, werknemers- en werkgeversorganisaties, onderwijsinstellingen en andere organisaties samenwerken aan een veerkrachtige arbeidsmarkt.

D. PROFESSIONELE ONTWIKKELING

Dit handboek dat beste praktijken verzamelt om voortijdig schoolverlaten te voorkomen en te vermijden, vormt een van de belangrijkste achtergrondfactoren voor het ontwerpen van een trainingsprogramma (PR4) voor betrokken professionals en leerlingen die het risico lopen de school vroegtijdig te verlaten.

Uit de verzameling van best practices en onderzoek naar de situatie en behoeften in elk partnerland zijn drie fundamentele pijlers van de lerarenopleiding ontstaan: toekomstgericht leren, de arbeidsmarkt en betrokkenheid van het gezin. In de onderstaande afbeeldingen kun je lezen welke onderwerpen voor elke pijler aan bod komen.

Het laat ook zien welke competenties onderwijsprofessionals moeten ontwikkelen om het risico op drop-out te detecteren, onder ogen te zien en er adequaat op te reageren. Dit zijn de inhoudelijke aspecten van deze competenties en de belangrijkste activiteiten die moeten worden uitgevoerd om de gedefinieerde competenties te ontwikkelen.

Op een aanvullende manier heeft de analyse van de risicoprofilering en de verschillende factoren die bij dit proces een rol spelen ons ook georiënteerd op hoe we de training moeten ontwerpen om risicoleerlingen te ondersteunen en hoe we tot die training kunnen komen, rekening houdend met elke specifieke situatie en behoeften, een training ontwerpen met behulp van een grote verscheidenheid aan methoden, instrumenten en benaderingen, STEM-leeractiviteiten ontwikkelen en een platform creëren dat op een flexibele en persoonlijk georiënteerde manier kan worden gebruikt.

Voortijdig schoolverlaten heeft meerdere redenen en er zijn verschillende profielen van risicoleerlingen; elke leerling is uniek en heeft andere behoeften. Een van de doelen van ons trainingsontwerp is om leerkrachten en leerlingen een grote verscheidenheid aan hulpmiddelen ter beschikking te stellen om inclusieve en rechtvaardige onderwijspraktijken te bevorderen.

Tot slot is een toegevoegde waarde van ons trainingsontwerp de samenwerking tussen landen om de eigen behoeften van elke partner en de goede praktijken en ervaringen te delen en breed toe te passen. Het opbouwen van netwerken tussen leerkrachten, experts en onderzoekers, het uitwisselen van informatie en ervaringen over de aanpak van inclusief onderwijs en het aanpakken van vroegtijdig schoolverlaten is een kernelement voor de professionele ontwikkeling van leerkrachten.

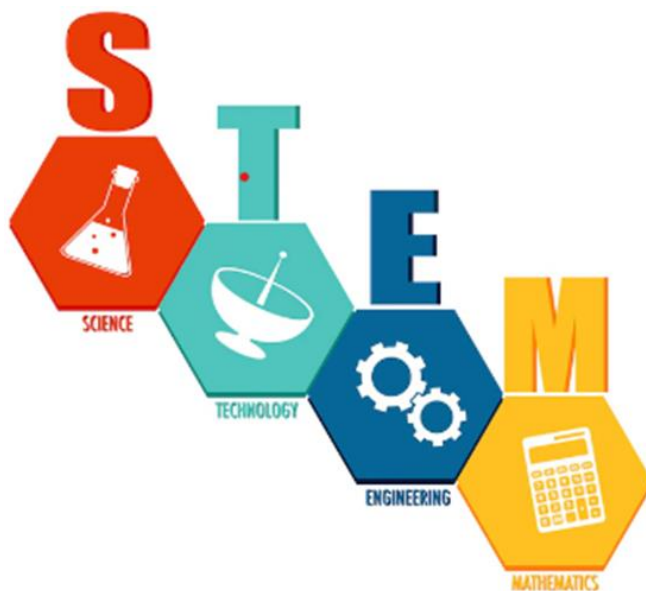
(EARS Project Result 4 gaat over onze volledige trainingsmodule).

APPENDIX

BIJLAGE 1: Methoden en praktische hulpmiddelen om bèta/techniek toe te passen

A. ICT en digitale thema's

1. **Video's:** met **iMovie (Mac)** of **Windows Movie Maker (Windows)** kun je video's maken en bewerken en effecten, overgangen en muziek toevoegen; met **Adobe Premiere Rush**, een vereenvoudigde versie van Adobe Premiere Pro, kunnen jongeren professioneel ogende video's maken met gebruiksvriendelijke functies.
2. **Fotografie:** zoals **Snapseed**, een krachtige fotobewerkingsapp die een breed scala aan bewerkingsfuncties biedt, waaronder filters, aanpassingen en speciale effecten en **Adobe Lightroom**, een professionele fotobewerkingssoftware die uitgebreide bewerkingsopties, presets en de mogelijkheid biedt om foto's te organiseren en te synchroniseren tussen apparaten.
3. **Multimediapresentaties:** zoals **Adobe Spark**, **VoiceThread**, **Prezi**, **SlidesGo**, **Adobe Premiere Pro**, **Intuiface**, **Zoho Show**, **Visme** of **Google slides** zijn ontworpen om leerlingen uit te dagen creatief te denken door het combineren van meerdere mediabronnen zoals tekst, afbeeldingen, geluid/audio, animatie of video. Bovendien geven ze leerlingen meer vertrouwen in het gebruik van verschillende digitale hulpmiddelen. Bovendien moeten leerlingen nadenken over hoe te schrijven en hun product presenteren aan andere leerlingen. Het stimuleert reflectie en ontwikkelt schrijf- en spreekvaardigheid.
4. **Webtools:** zoals **Wix**, een gebruiksvriendelijke websitebouwer waarmee jongeren hun websites kunnen maken met drag-and-drop functies, sjablonen en aanpasbare ontwerpen. **Canva** is een online grafisch ontwerpprogramma dat een breed scala aan sjablonen, afbeeldingen en lettertypen biedt om verbluffende afbeeldingen te maken voor websites, sociale media, enz.

WordPress is een populair contentmanagementsysteem waarmee jongeren websites of blogs kunnen ontwikkelen en aanpassen met thema's, plugins en widgets.

5. Denk ook aan sociale mediatools zoals **YouTube**, **Instagram** en **TikTok**.

B. Technische onderwerpen

6. Digitale hulpmiddelen:

De volgende tools zijn ontworpen om beginnersvriendelijk te zijn, zodat jongeren creatieve en educatieve activiteiten kunnen uitvoeren terwijl ze hun interesses op verschillende gebieden verkennen:

- **Tinkercad:** een browsergebaseerd 3D-ontwerpgereedschap dat gemakkelijk te leren is en waarmee jongeren eenvoudige 3D-modellen kunnen maken om speelgoed te ontwerpen.
- **LEGO Digital Designer:** software waarmee jongeren digitale LEGO-modellen kunnen ontwerpen en virtuele speelgoedcreaties kunnen maken.
- **Fashion Playtes:** een online platform voor jonge modeliefhebbers, waar ze virtuele kledingcreaties kunnen maken en aanpassen.
- **SketchUp Free:** een 3D-modelleringssoftware met een eenvoudige en intuïtieve interface waarmee jongeren basisontwerpen voor architectuur en omgeving kunnen maken en hun creativiteit in 3D-modellering kunnen verkennen.
- **NASA World Wind:** een open-source virtuele software waarmee jongeren de aarde en andere hemellichamen kunnen verkennen en inzicht kunnen krijgen in geografische en milieu kwesties.
- **Piktochart:** Een gebruiksvriendelijke online tool waarmee jongeren infographics en visuele presentaties kunnen ontwerpen.
- **CustomInk:** Een online platform waar jongeren T-shirts, hoodies en andere kledingstukken kunnen ontwerpen.
- **Google Expedities:** Een meeslepende virtual reality-app waarmee jongeren virtuele excursies kunnen maken naar verschillende locaties over de hele wereld en zo hun kennis en begrip kunnen vergroten.

7. 3D-modelleringsgereedschappen:

Hier zijn enkele gebruiksvriendelijke hulpmiddelen voor 3D-modelleren die jongeren kunnen toepassen. Het is altijd aan te raden om deze tools te gebruiken onder begeleiding en toezicht van een volwassene of een ervaren mentor om veilig en gepast gebruik te garanderen.

- **SculptGL** is beeldhouwsoftware waarmee jongeren 3D-modellen kunnen maken met behulp van virtuele klei. Het biedt verschillende beeldhouwborstels en gereedschappen om geometrie te manipuleren en organische vormen te creëren.
- **Blokify:** een 3D modelleer-app die speciaal is ontworpen voor kinderen. Het bevat een op blokken gebaseerd modellersysteem waarbij jongeren virtuele blokken kunnen stapelen en rangschikken om hun 3D-modellen te bouwen. Het biedt een speelse en interactieve omgeving voor het maken van eenvoudige objecten en structuren.
- **3D Slash:** een "voxel-gebaseerd" 3D-modelleergereedschap dat gebruikmaakt van een Minecraft-achtige interface. Jongeren kunnen 3D-modellen beitelen en vormgeven met een combinatie van kubussen en gereedschappen. Het is eenvoudig te gebruiken en biedt een leuke en creatieve benadering van 3D-modelleren.

- **Morphi:** is een eenvoudig te gebruiken 3D-modelleringsprogramma voor iPad en Mac. Het biedt een vereenvoudigde interface met intuïtieve aanraakbediening, waarmee jongeren 3D-modellen kunnen maken met behulp van verschillende geometrische vormen en gereedschappen.
- **Wings 3D:** Wings 3D is een open-source 3D modelleersoftware die zich richt op polygonale modellering. Het biedt een eenvoudige interface met essentiële modelleertools, waardoor het voor jongeren toegankelijk is om 3D-modellen te maken en te bewerken.

8. Technische toepassingen binnen lokale of regionale vakgebieden

Het integreren van de lokale of regionale context in het beroepsonderwijs is onmisbaar om studenten in staat te stellen vaardigheden en kennis te ontwikkelen die direct relevant zijn voor hun gemeenschap. Door het leren om de lessen in de klas te koppelen aan toepassingen in de echte wereld en bedrijven te bezoeken, kunnen studenten een beter begrip krijgen van beroepsgebieden en actief bijdragen aan de groei en ontwikkeling van hun lokale omgeving. Enkele voorbeelden:

- **Lokale bedrijfsontwikkeling en ondernemerschap:** Scholen kunnen les geven in lokale bedrijfsontwikkeling en ondernemerschap. Leerlingen kunnen leren over marktonderzoek, het maken van bedrijfsplannen en marketingstrategieën die specifiek zijn voor het lokale of regionale gebied. Ze kunnen bedrijfsideeën ontwikkelen, marketingmateriaal maken en deelnemen aan lokale bedrijfscompetities.
- **Groen bouwen en constructie:** leerlingen kunnen leren over duurzame bouwpraktijken die relevant zijn voor de lokale omgeving. Dit kunnen bvb ook groene materialen zijn, energie-efficiënte gebouwwontwerpen of regenwateropvangsystemen. Studenten kunnen bijvoorbeeld samenwerken aan projecten voor het ontwerpen en bouwen van milieuvriendelijke constructies of het aanpassen van bestaande gebouwen voor energie-efficiëntie.
- **Behoud en herstel van het milieu:** Leerlingen kunnen lokale milieuproblemen en inspanningen voor natuurbehoud onderzoeken. Ze kunnen leren over lokale ecosystemen, biodiversiteit en behoudsstrategieën. Scholen kunnen excursies naar plaatselijke natuurgebieden organiseren, leerlingen betrekken bij projecten voor het herstel van habitats of de gemeenschap voorlichten over plaatselijke milieuproblemen.
- **Gastvrijheid en toeristisch management:** Scholen kunnen programma's aanbieden die zich richten op gastvrijheid en toeristisch management, met aandacht voor lokale attracties, hotels en restaurants. Studenten kunnen leren over klantenservice, evenementenplanning en unieke kenmerken van de lokale toeristische sector. Ze kunnen praktische ervaring opdoen door evenementen te organiseren en te hosten of door lokale horecabedrijven te ondersteunen.

C. Coderingsthema's

9. **Scratch** is een visuele programmeertaal, ontwikkeld door MIT, die kleurrijke blokken gebruikt om interactieve verhalen, animaties en spelletjes te maken. Het is een leuke en intuïtieve manier voor jonge leerlingen om codeerconcepten te begrijpen.
10. **Robotica en Arduino:** Robotica is een praktijkgericht vakgebied dat coderen combineert met fysieke componenten. Jongeren kunnen leren om robots te programmeren met behulp van

platforms zoals **LEGO WeDo**, **LEGO Mindstorms** of **Arduino**, waarmee ze hun robots kunnen bouwen en besturen.

- 11. Python:** Python is een populaire en beginnersvriendelijke programmeertaal. Het heeft een duidelijke syntaxis en wordt veel gebruikt op verschillende gebieden. Jongeren kunnen Python leren om eenvoudige programma's te ontwikkelen, spellen te bouwen, gegevensanalyses uit te voeren of webapplicaties te maken met frameworks zoals **Django** of **Flask**.

D. Artistieke/culturele hulpbronnen

- 12. Teken- en schildertoepassingen**, zoals **Procreate**, **Adobe Fresco** of **Autodesk SketchBook**
- 13. Muziek-apps** zoals **GarageBand (iOS)** en **Soundtrap** (beschikbaar op meerdere platforms) bieden intuïtieve interfaces om muziek te maken en ermee te experimenteren. Deze apps bieden virtuele instrumenten, loops en opnamemogelijkheden waarmee je nummers kunt componeren, verschillende genres kunt verkennen en de basisbeginselen van muziekproductie kunt leren.
- 14. Animatie en digitale kunst**, zoals **Toontastic** en **Puppet Pals**, stellen jongeren in staat om hun verhalen tot leven te brengen door middel van digitale animatie. Deze apps bieden kant-en-klare personages, achtergronden en geluidseffecten, zodat ze geanimeerde verhalen kunnen maken die hun creativiteit en vertelvaardigheid stimuleren.
- 15. Verhalen vertellen en interactieve fictie:** coderen door hun eigen interactieve verhalen, choose-your-own-adventure-spellen of tekstgebaseerde avonturen te maken met platforms als **Twine** of **Bitsy**. Zo kunnen ze hun verhaalvaardigheden combineren met basisconcepten van programmeren.
- 16. Virtuele musea en kunstverkenningssapps**, zoals **Google Arts & Culture** en **Artsology**, bieden virtuele rondleidingen door beroemde musea en collecties over de hele wereld. Jongeren kunnen verschillende kunstwerken verkennen, leren over verschillende kunstenaars en kunststromingen en deelnemen aan interactieve activiteiten die hun kunstwaardering en kennis vergroten.

Deze methoden ontwikkelen de digitale vaardigheden van leerlingen of het nu gaat om het gebruik van online tools om samen te werken, te creëren of te coderen en te programmeren. Hierbij is het essentieel om hen te instrueren over online veiligheid, inclusief het beschermen van hun persoonlijke gegevens, het herkennen van phishingpogingen en het maken van sterke wachtwoorden. Bespreek het belang van antivirussoftware en voorzichtigheid bij online interactie.

E. Probleemgestuurd onderwijs (PGO)

Bij **PGO** werken leerlingen in kleine onderwijsgroepen aan een lang termijn project waarbij ze kennis en vaardigheden moeten toepassen in een levensechte context. Deze leerlinggerichte aanpak helpt leerlingen bij het ontwikkelen van kritisch denken, samenwerking, communicatie en probleemoplossende vaardigheden. Bij deze vorm van actief leren gaan leerlingen aan de slag met projecten waarbij een "real world problem", een (complexe) vraag uit de samenleving, centraal staat. Deze projecten zijn vaak interdisciplinair en stellen leerlingen in staat om kennis en vaardigheden uit verschillende vakgebieden toe te passen maar leren ook waarom ze dit leren en hoe ze het kunnen inzetten!

Enkele voorbeelden:

1. **Duurzaam gemeenschapsontwerp (Wetenschap/Sociale studies):**
Leerlingen onderzoeken en ontwerpen een duurzame gemeenschap en houden daarbij rekening met factoren zoals hernieuwbare energiebronnen, afvalbeheersystemen, groene ruimtes en transportmogelijkheden. Ze maken blauwdrukken, modellen of digitale presentaties om hun ontwerpen te laten zien.
2. **Ondernemerschap en ondernemingsplan (bedrijfseconomie):**
Studenten ontwikkelen een ondernemingsplan voor een echt of hypothetisch bedrijfsidee. Ze voeren marktonderzoek uit, creëren een marketingstrategie, formuleren financiële projecties en presenteren hun ondernemingsplannen aan een panel van experts of investeerders.
3. **Historische documentaire (Geschiedenis/Communicatie):**
Leerlingen onderzoeken een belangrijke historische gebeurtenis of figuur en maken een documentaire. Ze houden interviews, verzamelen archiefmateriaal, schrijven scripts, filmen en monteren de documentaire en organiseren een vertoning voor de school of de gemeenschap.
4. **Volksgezondheidscampagne (Gezondheid/Communicatie):**
Studenten identificeren een volksgezondheidskwesitie of -probleem in hun gemeenschap, zoals gezond eten, bewustzijn van geestelijke gezondheid of drugsmisbruikpreventie. Ze creëren informatieve campagnes met video's, posters, inhoud voor sociale media of gemeenschapsevenementen om het bewustzijn te vergroten en gezondere gewoonten te promoten.
5. **Stedenbouw en ontwerp (geografie/architectuur):**
Studenten analyseren stedelijke gebieden in hun eigen gemeenschap en stellen oplossingen voor stedelijke planning voor. Ze maken 3D-modellen, kaarten of interactieve presentaties om hun ideeën voor het verbeteren van verkeersdoorstroming, openbare ruimten, toegankelijkheid of ecologische duurzaamheid te laten zien.
6. **Project milieubehoud (Wetenschap/milieuwetenschap):**
Leerlingen identificeren een milieuprobleem in hun gemeenschap, zoals watervervuiling of ontbossing, en ontwikkelen een natuurbehoudsproject. Ze zetten bewustmakingscampagnes op, organiseren schoonmaakacties of werken samen met lokale organisaties om het probleem aan te pakken.
7. **App-ontwikkeling (informatica/ontwerp):**
Studenten werken in teams om een mobiele app te ontwikkelen die een specifieke behoefte of probleem in hun gemeenschap aanpakt. Ze doorlopen het hele ontwikkelingsproces van de app, van ideevorming en ontwerp tot codering en testen, en presenteren hun apps aan medestudenten of professionals uit de sector.
8. **Project voor gemeenschapsdienst (Burgerschap/Sociale verantwoordelijkheid):**
Studenten identificeren een maatschappelijk probleem of behoefte in hun gemeenschap, zoals dakloosheid, armoede of alfabetisering, en ontwerpen een serviceproject. Ze organiseren geldinzamelingen, vrijwilligersactiviteiten of bewustwordingscampagnes om een positieve impact te ondersteunen en te realiseren.

F. Flipped Classroom

In de flipped classroom zorgen leerlingen voor hun eigen kennis en is de docent aanwezig als coach en mentor. Uitgangspunt is altijd dat de lestijd in de klas niet wordt besteed aan het geven van instructie. Studenten doen dat zelf door bijvoorbeeld een online herhalingsles te volgen, een compacte videoles over een basisconcept te volgen of door een online workshop met opdrachten te doen. Tijdens de les kunnen studenten met elkaar verder werken aan de stof, hun vragen stellen aan de docent of verder werken aan verdiepingsopdrachten. Deze aanpak maakt meer

gepersonaliseerd leren mogelijk en helpt studenten communicatie- en samenwerkingsvaardigheden te ontwikkelen.

Volgens het Gersteins model⁸ verdeel je een geflipte les in vier fasen:

Fase 1: Een gezamenlijke start maken

Als je aan een nieuw onderwerp begint, maak dan eerst een gezamenlijke start. Maak leerlingen nieuwsgierig zodat ze zin krijgen om verder te leren. Kies een manier die bij hen maar ook bij jou past. Doe samen een experiment, een spelvorm, vertel een verhaal of kies voor een interactieve activiteit. Het doel van deze fase is om interesse te wekken voor het onderwerp.

Fase 2: Leerlingen gaan zelfstandig aan de slag met de instructie

In deze fase gaan leerlingen in hun eigen tijd verder met het verwerven van kennis. Dit is de instructiefase die normaal gesproken in de klas plaatsvindt. Gebruik bestaand of zelfgemaakt materiaal. Leerlingen kunnen bijvoorbeeld kijken wat experts zeggen over het onderwerp of onderliggende theorie verkennen met een videoles of TEDTalk.

Fase 3: Onafhankelijke verwerking van inhoud

In de derde fase verwerken leerlingen de inhoud van fase 1 en 2. Dat doen ze met opdrachten die hen aan het denken zetten. Je kunt de activiteiten uit fase 2 en 3 gelijktijdig plannen, of afwisselen. Geef bijvoorbeeld tijdens een videoles een opdracht, eventueel met feedback, waarna de videoles verder gaat. Nodig leerlingen uit om op een digitale manier vragen te stellen aan elkaar of aan jou.

Zin 4: Samen terug in de klas

Maak in deze fase gebruik van de tijd samen om lerenden een stap verder te brengen. Dit doe je door gebruik te maken van jouw expertise en de interactie tussen leerlingen. Bijvoorbeeld door samen een complex probleem op te lossen. Of door gerichte individuele begeleiding of feedback te geven. Waar het om gaat is dat je de 'gewonnen tijd' optimaal benut.

BIJLAGE 2: Woordenlijst

1. **Toegankelijkheid:** De mate waarin studenten gemakkelijke en gelijke toegang hebben tot onderwijsmiddelen, faciliteiten en kansen, vaak beïnvloed door de locatie en infrastructuur van de school.
2. **Actief leren:** Een onderwijsaanpak waarbij leerlingen betrokken worden bij het leerproces en aangemoedigd worden om deel te nemen, problemen op te lossen en kritisch na te denken in plaats van passief informatie te ontvangen.
3. **Uitlijning:** Afstemming verwijst naar de aanpassing of rangschikking van verschillende elementen, processen of systemen om ervoor te zorgen dat ze op een gecoördineerde en harmonieuze manier samenwerken. In de context van onderwijs en beroepsbevolking betekent afstemming vaak het afstemmen van onderwijsprogramma's of curricula op de vaardigheden,

⁸ <https://www.amazon.nl/Flipped-Classroom-Full-Picture-English-ebook/dp/B008ENPEP6>

competenties en eisen van de arbeidsmarkt. Deze afstemming zorgt ervoor dat studenten relevant en up-to-date onderwijs krijgen dat hen voorbereidt op hun toekomstige loopbaan.

4. **Leercontracten** zijn een vorm van training op de werkplek of beroepsonderwijs waarin personen, meestal leerlingen genoemd, specifieke vaardigheden, competenties en kennis met betrekking tot een bepaald vak, beroep of beroep leren en ontwikkelen. Deze programma's combineren praktische werkervaring onder begeleiding van een ervaren mentor of begeleider met klassikale instructie of theoretische training. Leercontracten zijn gebruikelijk in verschillende bedrijfstakken, waaronder de bouw, productie, gezondheidszorg, informatietechnologie en nog veel meer. Ze bieden mensen een praktische weg naar de arbeidsmarkt, waardevolle vaardigheden en een carrière op een specifiek gebied.
5. **Risicoleerlingen:** Studenten die tekenen vertonen dat ze het risico lopen het onderwijs vroegtijdig te verlaten of uit te vallen. Deze signalen kunnen bestaan uit slechte aanwezigheid, dalende cijfers, gedragsproblemen, afhaken of gebrek aan motivatie.
6. **Cultuur van samenwerking:** Een werkomgeving in scholen die samenwerking, het delen van ideeën en wederzijdse steun tussen leerkrachten, leerlingen en andere belanghebbenden bevordert.
7. **Samenwerkende Leeromgeving:** Een educatieve omgeving waar de schoolgemeenschap, inclusief schoolleiders, onderwijzend en niet-onderwijzend personeel, ouders en externe belanghebbenden samenwerken om alle leerlingen te helpen hun volledige potentieel te bereiken. Het gaat om een strategische "hele school benadering".
8. **Betrokkenheid bij de gemeenschap:** De actieve betrokkenheid en deelname van leden van de gemeenschap bij het ondersteunen van en samenwerken met de school om een positieve leeromgeving te creëren.
9. **Leren in de gemeenschap:** Een vorm van onderwijs die volwassenen ondersteunt en in staat stelt om positieve veranderingen teweeg te brengen door te leren binnen hun lokale gemeenschap.
10. **Culturele Bemiddeling:** De praktijk van het vergemakkelijken van communicatie en begrip tussen individuen of groepen met verschillende culturele achtergronden.
11. **Cultuur van leren:** Een gedeelde houding en omgeving waarin leren wordt gewaardeerd, aangemoedigd en actief bevordert onder gezinsleden.
12. **Gedistribueerd leiderschap:** Een leiderschapsmodel waarbij leiderschapsverantwoordelijkheden worden gedeeld door verschillende leden van de schoolgemeenschap, waaronder onderwijzend en niet-onderwijzend personeel, leerlingen, ouders en gezinnen. Deze aanpak moedigt collectieve besluitvorming en initiatief aan.
13. **Drop-Out Crisis:** De kwestie van leerlingen die vroegtijdig de school verlaten, wat kan worden veroorzaakt door een combinatie van individuele, sociale en educatieve factoren, wat leidt tot verschillende gevolgen voor individuen en de samenleving.

14. **Vroegtijdige interventie:** Het proactieve proces van het identificeren en aanpakken van problemen, zoals die waardoor leerlingen het risico lopen op schooluitval of schoolverlaten, in een vroeg stadium om verdere complicaties te voorkomen en de resultaten te verbeteren.
15. **Zwakke punten in het onderwijssysteem:** Gebreken of tekortkomingen binnen het onderwijssysteem die bijdragen aan de uitvalcrisis.
16. **EU-acquis:** De wet- en regelgeving van de Europese Unie, die als referentiepunt kan dienen voor standaardisering bij de aanpak van voortijdig schoolverlaten.
17. **Leren in de praktijk:** Leerlingen leren door actief deel te nemen aan echte werktaken, projecten en activiteiten. Ze doen praktische ervaring op en ontwikkelen hun vaardigheden door samen te werken met ervaren professionals in het veld.
18. **Intergenerationeel leren:** Leeractiviteiten waarbij verschillende generaties van een gezin aan hun leerresultaten werken en die een leercultuur binnen het gezin bevorderen.
19. **Stages:** Stages zijn korte werkervaringen die worden aangeboden door organisaties, meestal aan studenten of personen die praktische ervaring willen opdoen in een bepaalde sector of vakgebied. Tijdens een stage werken deelnemers (stagiars) in een professionele omgeving, doen ze praktijkervaring op en passen ze hun academische kennis toe op echte situaties. Stages kunnen betaald of onbetaald zijn en bieden de mogelijkheid om te leren, vaardigheden te ontwikkelen en contacten te leggen in de branche.
20. **Taalondersteuningsprogramma's:** Onderwijsinitiatieven die studenten helpen, vooral die met taalbarrières, om hun taalvaardigheden te verbeteren en beter te integreren in de schoolgemeenschap.
21. **Mentorschapsprogramma's:** Mentorschapsprogramma's bestaan uit een gestructureerde relatie tussen een ervaren en deskundig individu (mentor) en een minder ervaren persoon (mentee). De mentor biedt begeleiding, ondersteuning en advies aan de mentee en helpt hen bij hun persoonlijke en professionele ontwikkeling. Mentorschapsprogramma's zijn ontworpen om het leren, de ontwikkeling van vaardigheden en persoonlijke groei van de mentee te vergemakkelijken. Ze kunnen formeel of informeel zijn en komen vaak voor in educatieve en professionele omgevingen.
22. **Onderzoek op meerdere niveaus:** Een uitgebreide analyse die de oorzaken en gevolgen van het fenomeen drop-out op meerdere niveaus onderzoekt, waaronder individuele, sociale en educatieve factoren.
23. **Peer Coaches:** Studenten of personen die ondersteuning, begeleiding en mentorship bieden aan hun leeftijdsgenoten, vaak in een educatieve omgeving.
24. **Collegiale observatie:** De praktijk van leerkrachten die hun collega's observeren en feedback geven, wat professionele groei en het delen van kennis bevordert.
25. **Preventie- en interventiestrategieën:** Benaderingen en methoden gericht op het terugdringen van schooluitval en het bieden van ondersteuning aan personen die het risico lopen de school te verlaten.

26. **Vraaguitkeringen:** Financiële steun voor personen die verder onderwijs volgen of werk zoeken.
27. **Toepassingen in de echte wereld:** Onderwijsbenaderingen die de nadruk leggen op het praktische gebruik van kennis in levensechte situaties om het leren en begrijpen te verbeteren.
28. **Risicobeoordeling:** Het proces waarbij potentiële financiële of operationele risico's voor een school worden geïdentificeerd en strategieën worden ontwikkeld om deze risico's te beperken.
29. **Schoolgemeenschappen:** dynamische groepen binnen een schoolomgeving, waaronder leerlingen, docenten, bestuurders, personeelsleden, ouders en verschillende externe organisaties en entiteiten. Ze werken samen om een inclusieve en ondersteunende onderwijsomgeving te creëren die leren, persoonlijke ontwikkeling en welzijn bevordert.
30. **Schoolcultuur:** De gedeelde waarden, overtuigingen en gedragingen die vorm geven aan de omgeving en sfeer binnen een school en die de relaties tussen personeel, leerlingen en de bredere gemeenschap beïnvloeden.
31. **Schoolbeoordelingstoelagen:** Financiële steun aan studenten of personen die een onderwijsevaluatie of -beoordeling ondergaan.
32. **Communicatie tussen school en ouders:** De informatiestroom tussen scholen en ouders, waarbij ouders op de hoogte worden gehouden van schoolactiviteiten, vorderingen van leerlingen en andere relevante informatie.
33. **STEM-onderwijs:** Een interdisciplinaire benadering van onderwijs die zich richt op wetenschap, technologie, techniek en wiskunde, met de nadruk op praktijkgericht, probleemgestuurd leren en toepassingen in de echte wereld.
34. **Niet-verwante banen:** Functies die niet aansluiten bij iemands potentieel, capaciteiten of interesses.
35. **Stedelijke, semi-stedelijke en landelijke locatie:** Categorieën die worden gebruikt om de mate van verstedelijking te classificeren op specifieke locaties waar scholen zich bevinden, wat van invloed kan zijn op de toegang tot middelen, de diversiteit onder leerlingen en de infrastructuur.
36. **Goed afgerond onderwijs:** Een benadering van onderwijs die verder gaat dan academische vakken en erop gericht is studenten te voorzien van een uitgebreide set kennis, vaardigheden en mogelijkheden voor persoonlijke ontwikkeling.
37. **Schoolbrede aanpak:** Een strategische benadering die een gezamenlijke inspanning van de schoolgemeenschap bevordert om het unieke potentieel van alle leerlingen consequent en systematisch te vervullen in alle aspecten van het schoolleven, waaronder ethos, curriculum, onderwijs en gemeenschapsverbanden.

BIBLIOGRAFIE EN SITOGRAFIE

A. Bibliografie

- Attard, Angele; Iorio, Emma Di; Geven, Koen; Santa, Robert (2014). Student-gecentreerd leren SCL Toolkit. Brussel: Europese Studentenunie.
- Barbieri, D. (2012). Abbandono scolastico: Oorzaken en interventiestrategieën. Carocci Editore.
- Barr, J., & Parrett, W. (2016). De achtergebleven kinderen: Catching Up the Underachieving Children of Poverty. ASCD
- Boncori, L. (2015). Educare alla resilienza: Prevenire l'abbandono scolastico e promuovere la crescita personale. Erickson.
- Christenson, S. L., Reschly, A. L., & Wylie, C. (Eds.). (2012). Handbook of Research on Student Engagement. Springer Science & Business Media.
- Crumly, Cari (2014). Pedagogieën voor studentgericht leren: Online and On-Ground. p. 26. ISBN 978-1451489538.
- Crumly, Cari; Dietz, Pamela; d'Angelo, Sarah (1 november 2014). Pedagogies Uitgeverij. doi:10.2307/j.ctt9m0skc.5. ISBN 978-1-4514-8953-8. JSTOR j.ctt9m0skc.
- Darling-Hammond, L. (2006). "Krachtige lerarenopleiding: Lessons from Exemplary Programs." Dit boek onderzoekt de rol van lerarenopleidingen in het voorbereiden van effectieve leraren.
- Kozłowski, W., Matczak E., Aspiracje zawodowe rodziców w stosunku do własnych dzieci, Raport z badań pilotażowych, Instytut Badań Edukacyjnych Warszawa 2012, s. 15.
- Lazzari, A. (2016). Tutti a scuola! Strategie e interventi per prevenire l'abbandono scolastico. FrancoAngeli.
- Leithwood, K., Harris, A., & Hopkins, D. (Eds.). (2008). "International Handbook of School Effectiveness and Improvement. Dit handboek behandelt verschillende onderwerpen met betrekking tot schoolbestuur, leiderschap en management en biedt inzicht in effectieve praktijken wereldwijd. <https://www.oecd.org/education/school/Improving-school-leadership.pdf>
- Projekt Erasmus+ (2016), Przedwczesne kończenie nauki Monitoring i przeciwdziałanie; Metody zapobiegania i reintegracji.
- Romano, L. (2018). Abbandono scolastico e dispersione formativa: Percorsi di ricerca e di intervento. Aracne Editrice.
- Rumberger, R. W. (2011). Voortijdig schoolverlaten: Why students drop out of high school and what can be done about it. Harvard University Press.
- Sahlberg, P. (2023). Finse Lessen 3.0: "Wat kan de wereld leren van de onderwijsveranderingen in Finland? Dit boek bespreekt het Finse onderwijsstelsel en legt de nadruk op het gedecentraliseerde bestuur en de professionaliteit van leraren.
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (j. t. Dz. U z 2015 r., poz.149 z późn. zm.)
- Young, Lynne E.; Paterson, Barbara L. (2007). Verpleegkunde onderwijzen: Developing a Student-centered Learning Environment. p. 5. ISBN 978-0781757720.

B. Sitografie

- De oriënterende dimensie in het onderwijs. Een sleutelcompetentie voor de school in de XXI eeuw
Guerrini, V. (2017). De oriënterende dimensie in het onderwijs. Een sleutelcompetentie voor de school in de XXI eeuw. *Formazione & Insegnamento*, 15(2), 165-174. Opgehaald van <https://ojs.pensamultimedia.it/index.php/siref/article/view/2347>
- CEDEFOP - Toolkit beroepsonderwijs en -opleiding voor de aanpak van voortijdig schoolverlaten
Bron van ondersteuning voor beleidsmakers en aanbieders van onderwijs en opleidingen <https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/vet-toolkit-tackling-early-leaving>
- Patto Educativo di Comunità del Distretto Sud-Est della Provincia di Ferrara Linee Guida per la prevenzione della dispersione ed abbandono precoce dei percorsi di istruzione e formazione Gepubliceerd in 2017
<https://comune.comacchio.fe.it/contenuti/1295956/dispersione-scolastica>
- Europese Commissie, directoraat-generaal Onderzoek en innovatie, *Bridging the gender gap in STEM : strengthening opportunities for women in research and innovation*, Publicatiebureau van de Europese Unie, 2022, <https://data.europa.eu/doi/10.2777/774922>.
- Studentgericht leren. (2014). Woordenlijst onderwijshervorming. <http://edglossary.org/student-centered-learning/>
- MIUR - Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca:
<https://www.miur.gov.it/>
- INDIRE - Istituto Nazionale di Documentazione, Innovazione e Ricerca Educativa:
<https://www.indire.it/>
- Fondazione Mondo Digitale:
<https://www.mondodigitale.org/it>
- Europese Commissie - Onderwijs en opleiding:
https://ec.europa.eu/education/index_en
- Eurostat - Onderwijs en opleiding:
https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Education_and_training
- Nationaal centrum/netwerk voor preventie van vroegtijdige schoolverlating:
<https://dropoutprevention.org/>
- Instituut voor Onderwijswetenschappen (IES) - Hulpmiddelen voor drop-outpreventie:
<https://ies.ed.gov/ncee/wwc/Topic/1>
- Europees Agentschap voor speciale behoeften en inclusief onderwijs:
<https://www.european-agency.org/>
- Het netwerk van nationale en regionale overheden voor de modernisering van het hoger onderwijs:
<https://www.eua.eu/about/organisational-structure/other-bodies/the-network.html>
- Onderwijs en vaardigheden van de OESO:
<https://www.oecd.org/education/>
- Europees Schoolnet:
<https://www.eun.org/>
- Fullan, M. (2011). "The Moral Imperative of School Leadership. In dit boek bespreekt Fullan de rol van leerkrachten als leiders in het aansturen van positieve verandering in scholen.
https://www.researchgate.net/publication/44832712_The_Moral_Imperative_of_School_Leadership
- Wij-leren.nl - kennis over onderwijs en scholen

- [Spiritualiteit in bestuur en management \(wij-leren.nl\)](http://wij-leren.nl)
- Hargreaves, A., & Fullan, M. (2000). "Onderwijzen in de kennismaatschappij: Education in the Age of Insecurity." Dit boek bespreekt de veranderende rol van leraren in de kennismaatschappij en de uitdagingen waar ze voor staan in een tijdperk van onzekerheid. [Hargreaves Onderwijzen in de kennismaatschappij \(yumpu.com\)](http://yumpu.com)
- Hargreaves, A., & Fullan, M. (2012). "Professioneel kapitaal: Transforming Teaching in Every School." Dit boek bespreekt het concept van professioneel kapitaal en hoe investeren in de expertise en samenwerking van leraren kan leiden tot betere resultaten voor leerlingen. [ERIC - ED530692 - Professioneel kapitaal: Transforming Teaching in Every School, Teachers College Press, 2012-Mar](http://eric.ed.gov/?id=ED530692)
- Nationale Onderzoeksraad. (2011). "Succesvol K-12 bèta/technisch onderwijs: Identifying Effective Approaches in Science, Technology, Engineering, and Mathematics. Dit rapport geeft een overzicht van effectieve STEM-onderwijspraktijken en -strategieën voor het K-12-onderwijs. [Succesvol bèta/technisch onderwijs voor kinderen en jongeren: Identifying Effective Approaches in Science, Technology, Engineering, and Mathematics | The National Academies Press](http://www.nro.nl/publicaties/succesvol-beta-technisch-onderwijs-voor-kinderen-en-jongeren-identifying-effective-approaches-in-science-technology-engineering-and-mathematics)
- Citation for published version (APA): Heijden, van der, H. R. M. A., Geldens, J. J. M., Beijaard, D., & Popeijus, H. L. (2015). Kenmerken van leraren als change agents. *Leraren en Onderwijzen*, 21(6), 681-699.
<https://doi.org/10.1080/13540602.2015.1044328>
- [Wij-leren.nl](http://wij-leren.nl)
[Over de rol van docenten 2022: nieuwe visie, toezicht en controle \(wij-leren.nl\)](http://wij-leren.nl/over-de-rol-van-docenten-2022-nieuwe-visie-toezicht-en-controle)
- [Platformsamenableiden.nl](http://platformsamenableiden.nl)
[Katern-Klassenmanagement-aanstaande-leraren.pdf \(platformsamenableiden.nl\)](http://platformsamenableiden.nl/katern-klassenmanagement-aanstaande-leraren.pdf)
- Vygotsky, L. S. (1978). "Geest in de samenleving: De ontwikkeling van hogere psychologische processen". Hoewel dit klassieke werk niet alleen gericht is op ondersteuning van leerlingen, bespreekt het de rol van sociale interactie en steigers in het ondersteunen van de cognitieve ontwikkeling van leerlingen.
[Vygotsky, L. S. \(1978\). Mind in Society De ontwikkeling van hogere psychologische processen. Cambridge, MA Harvard University Press. - Referenties - Uitgeverij voor wetenschappelijk onderzoek \(scirp.org\)](http://scirp.org/referenties/vygotsky-l-s-1978-mind-in-society-de-ontwikkeling-van-hogere-psychologische-processen)
- Ludo didactiek
[Ludo Didactiek | HKU](http://ludo.didactiek.nl)
- Hattie, J. (2012). "Zichtbaar leren voor leerkrachten: Maxizing Impact on Learning." Hoewel dit boek niet alleen gericht is op ondersteuning van leerlingen, bespreekt het verschillende factoren die het leren beïnvloeden, waaronder de rol van leerkrachten bij het bieden van effectieve ondersteuning.
[Zichtbaar leren voor leerkrachten: Maximale impact op leren - 1e editie \(routledge.nl\)](http://routledge.nl/zichtbaar-leren-voor-leerkrachten-maximale-impact-op-leren-1e-editie)
- Blumberg, P. (2009). "Developing Learner-Centered Teaching: A Practical Guide for Faculty. Dit boek biedt praktische strategieën voor het implementeren van leerlinggerichte benaderingen in verschillende onderwijsomgevingen.
[Blumberg, P. \(2009\). Leerlinggericht onderwijs ontwikkelen: een praktische gids voor docenten - Document - Gale Academic OneFile](http://gale.com/ebooks/developing-learner-centered-teaching-a-practical-guide-for-faculty)
- Dewey, J. (1916). "Democratie en Onderwijs: An Introduction to the Philosophy of Education." In dit klassieke boek pleit Dewey voor onderwijs waarin de behoeften en belangen van leerlingen centraal staan en dat hen voorbereidt op actieve deelname aan een democratische samenleving.
[Microsoft Word - democratie en onderwijs.rtf](http://microsoft.com/word/democratie-en-onderwijs.rtf)
- Hallahan, D. P., & Kauffman, J. M. (2012). "Bijzondere leerlingen: An Introduction to Special Education." Dit veelomvattende boek biedt een inleiding tot speciaal onderwijs en behandelt de

behoefden van leerlingen met verschillende uitzonderlijkheden, waaronder leermoeilijkheden.
[Bijzondere leerlingen: Een inleiding tot speciaal onderwijs \(pearson.com\)](#)

- Mastropieri, M. A., & Scruggs, T. E. (2018). "De inclusieve klas: Strategies for Effective Differentiated Instruction." Dit boek biedt praktische strategieën voor het creëren van een inclusieve klasomgeving en het effectief ondersteunen van leerlingen met uiteenlopende behoeften.
[De inclusieve klas: Strategieën voor effectieve gedifferentieerde instructie \(pearson.com\)](#)
- Nederlands Jeugd instituut
[Factsheet \(nji.nl\)](#)
- Epstein, J. L., Sanders, M. G., Sheldon, S. B., Simon, B. S., Salinas, K. S., Thomas, B. G., William, K. J. (2009). *Partnerschappen tussen school, gezin en gemeenschap: Uw handboek voor actie, derde editie*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press, Inc.
[PDK V92 \(wordpress.com\)](#)
- Desforges, C., & Abouchaar, A. (2003). "The Impact of Parental Involvement, Parental Support, and Family Education on Pupil Achievements and Adjustment: Een literatuuroverzicht." Dit literatuuroverzicht onderzoekt de invloed van ouderbetrokkenheid, ouderlijke ondersteuning en opvoeding door het gezin op de prestaties en het welzijn van leerlingen.
[Microsoft Word - RR433.doc \(nationalnumeracy.org.uk\)](#)
- Onderwijskennis.nl
[Ouderbetrokkenheid en onderwijskansen | Onderwijskennis](#)
- Epstein, J. L. (2011). "Partnerschappen tussen school, gezin en gemeenschap: Your Handbook for Action." Dit uitgebreide handboek biedt strategieën voor het ontwikkelen en onderhouden van partnerschappen met verschillende belanghebbenden in het onderwijs.
[Partnerschappen tussen school, gezin en gemeenschap: Your Handbook for Action - Joyce L. Epstein, Mavis G. Sanders, Steven B. Sheldon, Beth S. Simon, Karen Clark Salinas, Natalie Rodriguez Jansorn, Frances L. Van Voorhis, Cecelia S. Martin, Brenda G. Thomas, Marsha D. Greenfeld, Darcy J. Hutchins, Kenyatta J. Williams - Google Boeken](#)
- Smits, B. Schaalvergroting in het onderwijs: scholen op mensenmaat.
[Schaalvergroting-in-Impuls-jg-46-5.pdf \(schoolmakers.be\)](#)
- [Onderwijs - Gemeente 's-Hertogenbosch](#)
- [Jongeren - Noordoost Brabant Werkt](#)
- [Kind & Onderwijs | PO-Raad \(poraad.nl\)](#)
- <https://eurydice.org.pl/>
- <https://mate.edu.ro/>

Deze publicatie is bedoeld om een brede aanpak van het probleem van voortijdig schoolverlaten te bevorderen, waarbij wordt benadrukt dat scholen dit probleem niet alleen kunnen aanpakken. Het benadrukt het belang van een 'hele school aanpak', waarbij schoolleiders, leerkrachten, leerlingen, ouders en externe belanghebbenden samenwerken om de betrokkenheid en het succes van leerlingen te verbeteren. Het handboek biedt waardevolle inzichten en best practices voor opvoeders om de participatie van leerlingen te ondersteunen en schooluitval te voorkomen door in te spelen op hun psychologische behoeften, zoals veiligheid, identiteit, erbij horen, doel en competentie. Verder biedt het een contextuele aanpassing van best practices uit partnerlanden met als doel een balans te vinden tussen verschillende strategieën, instrumenten en competenties om schooluitval effectief te bestrijden.

Informatie: <https://www.erasmusears.net/>
<https://www.facebook.com/ProjectEars>

Co-funded by
the European Union

EARS
Educational Agreement as a
Response to School Dropout